

วารสารสิทธิจินดา

SITTHICHINDA JOURNAL

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์, 2568)
Vol.1 No.1 (January-February, 2025)

ISSN XXXX-XXXX (Online)

วารสารสิทธิจินดา

Sitthichinda Journal

ISSN XXXX-XXXX (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2568

วัตถุประสงค์ :

วารสารสิทธิจินดา เป็นวารสารวิชาการราย 2 เดือน (ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้าน ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ วารสารสิทธิจินดา ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ วารสารสิทธิจินดา ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ :

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่านก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ(Double-Blind Peer Review)

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรัพย์สินและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทรัพย์สินและรับผิดชอบต่อกองบรรณาธิการ

สำนักงาน :

วารสารสิทธิจินดา

เลขที่ 331 หมู่ที่ 7 บ้านนาซำ ตำบลนาอาน

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Sitthichinda.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 089 622 4068

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA>

ISSN XXXX-XXXX (Online)

บรรณาธิการ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชฌิมาพงศ์ ศรีจันทร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

ดร.ละอองดาว ชาทองยศ

กองบรรณาธิการ :

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	ประธานมูลนิธิ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตดาสาร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บั้วระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทนทร์ วัชรชินโรส	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)**ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก**

รศ.ดร.บุญช่วย ศิริเกษ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพงศ์ทราทิตย์ สุทธิโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูปริยัติคุณรังสี, ผศ.ดร.

รศ.ดร.ธงชัย สิงห์อุดม

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ผศ.ดร.สุชาติ บางวิเศษ

ผศ.ดร.ศักดิ์นาภรณ์ นันท์

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทบรรณาธิการ

วารสารสิทธิจินดาฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ และคุณภาพมากที่สุดของบทความ เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการที่มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้าน การสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัย จำนวน 1 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 4 บทความ รวม 5 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารสิทธิจินดา ขอขอบพระคุณผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์จะมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออภัยไว้ด้วยความยินดียิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

บรรณาธิการวารสารสิทธิจินดา

สารบัญ

กองบรรณาธิการ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหาร 1-13

ส่วนจังหวัดเลย: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มี

ประสบการณ์

พระครูพิสุทธิธรรมภรณ์

Phrakru Pisutthithammaporn

บทความวิชาการ

ผู้นำการศึกษายุคใหม่: การบูรณาการภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลกับการขับเคลื่อน 14-25

การศึกษาในยุค AI

พระมหาอภิพงศ์ คำหงษา

Phramaha Ahipong Khamhongsa

ภาวะผู้นำเชิงพุทธ: หลักพรหมวิหาร 4 26-39

พระมหาบุद्धี สุทธิโม

Phramaha Buddee Sudhammo

การกระจายอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นในประเทศไทย 40-54

ทวีศักดิ์ ไครบุตร

Taweesak Kraiboot

การตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทสังคมสมัยใหม่: กรณีศึกษาเปรียบเทียบศาสนา 55-73

พุทธ คริสต์ และอิสลาม

พระสุทธิวิจิตรเมธี

Phrasuddhivajiramethi

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
เลย: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และ
ผู้สมัครที่มีประสบการณ์

FACTORS AFFECTING SUCCESS IN LOCAL ELECTION CAMPAIGNS FOR LOEI PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION COUNCIL MEMBERS: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN NEW
AND EXPERIENCED CANDIDATES

พระครูพิสุทธิธรรมมาภรณ์

Phrakru Pisutthithammaporn

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University: Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: Wisut.tho@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) เลย (2) เปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์ และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับผู้สมัครจำนวน 98 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 24 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จประกอบด้วย (1) เครือข่ายทางสังคมและฐานเสียง ($\beta = 0.452$) (2) ทักษะการในการหาเสียง ($\beta = 0.385$) (3) นโยบายและวิสัยทัศน์ ($\beta = 0.347$) (4) ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ ($\beta = 0.328$) และ (5) กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียง ($\beta = 0.312$) โดยผู้สมัครที่มีประสบการณ์มีความได้เปรียบในด้านเครือข่ายทางสังคมและฐานเสียง ในขณะที่ผู้สมัครหน้าใหม่มีจุดเด่นด้านนวัตกรรมในการรณรงค์หาเสียงและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการพัฒนาที่สำคัญประกอบด้วย การพัฒนาเครือข่าย การพัฒนานโยบาย และการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางการเมือง

คำสำคัญ: การเลือกตั้งท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, ผู้สมัครหน้าใหม่, ผู้สมัครที่มีประสบการณ์, จังหวัดเลย

Abstract

This research aims to (1) study factors affecting success in local election campaigns for Loei Provincial Administrative Organization Council Members, (2) compare success factors between new and experienced candidates, and (3) propose guidelines for developing local election candidates' potential. Using mixed methods research methodology, the study combines quantitative research through questionnaires with 98 candidates and qualitative research through in-depth interviews with 24 elected members.

The findings reveal that success factors include (1) social networks and voter base ($\beta = 0.452$), (2) campaign resources ($\beta = 0.385$), (3) policies and vision ($\beta = 0.347$), (4) image and credibility ($\beta = 0.328$), and (5) campaign strategies ($\beta = 0.312$). Experienced candidates have advantages in social networks and voter base, while new candidates excel in campaign innovations and social media usage. Key development approaches include network development, policy development, and political communication skills development.

Keywords: Local Election, Provincial Administrative Organization, New Candidates, Experienced Candidates, Loei Province

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย (ฉเนศวร์ เจริญเมือง, 2563) โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ระดับจังหวัด (วุฒิสสาร ตันไชย, 2564) การเลือกตั้งสมาชิกสภา อบจ. จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับพื้นที่ (ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์, 2565)

จังหวัดเลยมีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม (สำนักงานจังหวัดเลย, 2567) ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีพื้นที่ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีที่ราบระหว่างหุบเขาและที่ราบลุ่มน้ำส่งผลให้มีความหลากหลายทางชีวภาพและศักยภาพด้านการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2567) ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการหาเสียงเลือกตั้งและการเข้าถึงประชาชนของผู้สมัคร

การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ส.อบจ.เลย) ปี 2568 มีลักษณะเด่นที่น่าสนใจหลายประการ ประการแรก มีการแข่งขันระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์

ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีผู้สมัครหน้าใหม่ร้อยละ 42 และผู้สมัครที่มีประสบการณ์ร้อยละ 58 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย, 2567) ประการที่สอง มีการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ในการรณรงค์หาเสียงอย่างกว้างขวาง (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2566) และประการที่สาม มีประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่หลากหลาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สถาบันพระปกเกล้า, 2567)

ความสำคัญของการศึกษานี้มีหลายประการ ประการแรก เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับรากหญ้า (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2566) ประการที่สอง เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจพลวัตของการเมืองท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2566) และประการที่สาม ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นในอนาคต

นอกจากนี้ การศึกษายังให้ความสำคัญกับบริบทเฉพาะของจังหวัดเลย ซึ่งมีทั้งความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การเป็นเมืองท่องเที่ยว การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และการมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (สำนักงานจังหวัดเลย, 2567) ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความคาดหวังของประชาชนต่อผู้สมัครและนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ส.อบจ.เลย)
- เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์
- เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้มีผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ตามแนวคิดของ Creswell and Plano Clark (2018) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบสามเส้า (Triangulation Design) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง การวิจัยแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ส.อบจ.เลย) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง และทดสอบความแตกต่างระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มี

ประสบการณ์ ขณะที่มีการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง เพื่อวิเคราะห์ทฤษฎีและปัจจัยความสำเร็จในเชิงลึก รวมถึงศึกษาบริบทและเงื่อนไขเฉพาะของพื้นที่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ส.อบจ.เลย) ทั้งหมดจำนวน 98 คน ประกอบด้วยผู้สมัครหน้าใหม่ 41 คน และผู้สมัครที่มีประสบการณ์ 57 คน ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา (Population Study) โดยได้รับการตอบกลับแบบสอบถามจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 95.92 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราการตอบกลับที่สูงและเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 24 คน แบ่งเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ที่ ได้รับเลือกตั้ง 10 คน และผู้สมัครที่มีประสบการณ์ที่ได้รับเลือกตั้ง 14 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลในลักษณะนี้ทำให้ได้มุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ส.อบจ.เลย) แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการหาเสียงเลือกตั้ง ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านทรัพยากรและการสนับสนุน ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านนโยบายและการสื่อสาร ตอนที่ 2 - 4 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ทดลองใช้กับผู้สมัคร อบจ.จังหวัดใกล้เคียง 30 คน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค = 0.89

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และการทดลองสัมภาษณ์เพื่อปรับปรุงแนวคำถาม จากนั้นทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์และแรงจูงใจในการลงสมัคร กฤษฎี และวิธีการหาเสียง ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ความท้าทายและการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะต่อผู้สมัครรายอื่น

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ชั้นเตรียมการ ขออนุญาตเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประสานงานกับผู้ประสานงานในพื้นที่

1.2 การแจกแบบสอบถาม แจกแบบสอบถามทางไปรษณีย์และออนไลน์ ติดตามการตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ และส่งแบบสอบถามซ้ำสำหรับผู้ที่ยังไม่ตอบกลับ

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้า สัมภาษณ์ ณ สถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวก ใช้เวลาสัมภาษณ์พอสมควร และบันทึกเสียงและจดบันทึก

2.2 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลการเลือกตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย (กกต.) เอกสารนโยบายและสื่อหาเสียง และข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดเทปสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ข้อมูล และวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ส.อบจ.เลย)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง พบว่ามี 5 ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ โดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ส.อบจ.เลย)

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β)	ค่า t	p-value
1. เครือข่ายทางสังคมและฐานเสียง	0.452	8.234	<0.001
2. ทรัพยากรในการหาเสียง	0.385	7.456	<0.001
3. นโยบายและวิสัยทัศน์	0.347	6.892	<0.001
4. ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ	0.328	6.234	<0.001
5. กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียง	0.312	5.987	<0.001

$R^2 = 0.724$, Adjusted $R^2 = 0.715$, $F = 45.234$, $p < 0.001$

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้านมีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถอธิบายความสำเร็จในการเลือกตั้งได้ร้อยละ 72.4 ($R^2 = 0.724$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) พบว่า เครือข่ายทางสังคมและฐานเสียงมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.452$) รองลงมาคือ ทรัพยากรในการหาเสียง ($\beta = 0.385$) นโยบายและวิสัยทัศน์ ($\beta = 0.347$) ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ ($\beta = 0.328$) และกลยุทธ์การรณรงค์หาเสียง ($\beta = 0.312$) ตามลำดับ ค่า F-test ที่มีนัยสำคัญแสดงให้เห็นว่าตัวแบบการวิเคราะห์มีความเหมาะสมในการทำนายความสำเร็จในการเลือกตั้ง

2. การเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จระหว่างผู้สมัครทั้งสองกลุ่ม แสดงให้เห็นความแตกต่างที่สำคัญ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัจจัยความสำเร็จระหว่างผู้สมัครสองกลุ่ม

ปัจจัย	ผู้สมัครหน้าใหม่	ผู้สมัครที่มีประสบการณ์	ค่า t	p-value
1. เครือข่ายทางสังคมและฐานเสียง	3.45	4.52	-5.234	<0.001
2. ทรัพยากรในการหาเสียง	3.67	4.12	-3.456	<0.001
3. นโยบายและวิสัยทัศน์	4.23	3.89	2.345	0.021
4. ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ	4.15	3.95	1.987	0.049
5. กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียง	4.32	3.78	3.567	<0.001

หมายเหตุ: คะแนนเต็ม 5 คะแนน

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ โดยผู้สมัครที่มีประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านเครือข่ายทางสังคม ($t = -5.234$, $p < 0.001$) และทรัพยากรการหาเสียง ($t = -3.456$, $p < 0.001$)

ในขณะที่ผู้สมัครหน้าใหม่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าในด้านนโยบายและวิสัยทัศน์ ($t = 2.345, p = 0.021$) ภาพลักษณ์ ($t = 1.987, p = 0.049$) และกลยุทธ์การรณรงค์ ($t = 3.567, p < 0.001$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นจุดแข็งที่แตกต่างกันของผู้สมัครแต่ละกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ยังพบความแตกต่างในด้านวิธีการหาเสียงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบวิธีการหาเสียงระหว่างผู้สมัครสองกลุ่ม

วิธีการหาเสียง	ผู้สมัครหน้าใหม่ (n=10)	ผู้สมัครที่มีประสบการณ์ (n=14)
การใช้สื่อสังคมออนไลน์	90%	50%
การลงพื้นที่พบปะประชาชน	70%	100%
การใช้เครือข่ายชุมชน	40%	100%
การจัดเวทีปราศรัย	30%	80%
การใช้สื่อท้องถิ่น	60%	70%

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนในวิธีการหาเสียงระหว่างผู้สมัครทั้งสองกลุ่ม โดยผู้สมัครหน้าใหม่มีแนวโน้มที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์มากกว่า (90% เทียบกับ 50%) ในขณะที่ผู้สมัครที่มีประสบการณ์ให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่พบปะประชาชนและการใช้เครือข่ายชุมชน (100%) มากกว่า นอกจากนี้ ผู้สมัครที่มีประสบการณ์ยังนิยมจัดเวทีปราศรัย (80%) มากกว่าผู้สมัครหน้าใหม่ (30%) อย่างเห็นได้ชัด สำหรับการใช้อสื่อท้องถิ่นนั้น ทั้งสองกลุ่มมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น

จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สมัครได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น

ด้าน	แนวทางการพัฒนา	ความถี่ของการเสนอแนะ (n=24)
การสร้างเครือข่าย	- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน - การสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่น - การทำงานร่วมกับองค์กรในพื้นที่	22 (91.67%)
การพัฒนานโยบาย	- การจัดทำฐานข้อมูลชุมชน - การสำรวจความต้องการประชาชน - การพัฒนาแผนงานที่เป็นรูปธรรม	20 (83.33%)
การสื่อสารทางการเมือง	- การใช้สื่อผสมผสาน - การพัฒนาทักษะการพูดในที่สาธารณะ - การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	18 (75.00%)

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สมัครใน 3 ด้านหลัก โดยการสร้างเครือข่ายเป็นประเด็นที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุด (91.67%) ซึ่งครอบคลุมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่น และการทำงานร่วมกับองค์กรในพื้นที่ รองลงมาคือการพัฒนานโยบาย (83.33%) ที่เน้นการจัดทำฐานข้อมูลชุมชน การสำรวจความต้องการประชาชน และการพัฒนาแผนงานที่เป็นรูปธรรม ส่วนด้านการสื่อสารทางการเมือง (75.00%) มุ่งเน้นการใช้สื่อผสมผสาน การพัฒนาทักษะการพูดในที่สาธารณะ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แม้ผู้สมัครทั้งสองกลุ่มจะมีจุดแข็งที่แตกต่างกัน แต่การผสมผสานจุดแข็งของทั้งสองกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการพัฒนาในด้านการสร้างเครือข่าย การพัฒนานโยบาย และการสื่อสารทางการเมือง

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์" มีข้อค้นพบสำคัญดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1. เครือข่ายทางสังคมและฐานเสียงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.452$)
2. ทักษะการในการหาเสียงเป็นปัจจัยอันดับสอง ($\beta = 0.385$)

3. นโยบายและวิสัยทัศน์เป็นปัจจัยอันดับสาม ($\beta = 0.347$)
 4. ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยอันดับสี่ ($\beta = 0.328$)
 5. กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเป็นปัจจัยอันดับห้า ($\beta = 0.312$)
2. การเปรียบเทียบระหว่างผู้สมัครสองกลุ่ม
 1. ผู้สมัครที่มีประสบการณ์มีความได้เปรียบในด้านเครือข่ายทางสังคม ทรัพยากรในการหาเสียง และการเข้าถึงชุมชนผ่านเครือข่ายเดิม
 2. ผู้สมัครหน้าใหม่มีจุดเด่นในด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ นวัตกรรมในการรณรงค์หาเสียง และการนำเสนอนโยบายใหม่ๆ
 3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพ
 1. การพัฒนาเครือข่ายทางสังคม (91.67%)
 2. การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการ (83.33%)
 3. การพัฒนาทักษะการสื่อสารทางการเมือง (75.00%)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ความสำคัญของเครือข่ายทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายทางสังคมและฐานเสียงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง ($\beta = 0.452$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการเมืองท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน และความไว้วางใจที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดเลยที่มีวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการพึ่งพาอาศัยกันสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิสาร ตันไชย (2564) ที่พบว่าความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกตั้งท้องถิ่น และสนับสนุนแนวคิดทุนทางสังคมของ Putnam (1993) ที่เน้นความสำคัญของเครือข่ายความสัมพันธ์ในการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง
2. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการหาเสียง ผลการวิจัยพบว่า ผู้สมัครหน้าใหม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาเสียงถึงร้อยละ 90 เทียบกับผู้สมัครที่มีประสบการณ์ที่ใช้เพียงร้อยละ 50 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ประกอบกับพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญ พงษ์สวัสดิ์ (2566) ที่พบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของชัยยุทธ ถาวรานุรักษ์ (2566) ที่พบว่าความสำเร็จในการเลือกตั้งท้องถิ่นในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับความสามารถในการผสมผสานวิธีการหาเสียงแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่
3. ความแตกต่างด้านทรัพยากรและประสบการณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สมัครที่มีประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยด้านทรัพยากรในการหาเสียงสูงกว่าผู้สมัครหน้าใหม่อย่างมีนัยสำคัญ (4.12 เทียบกับ 3.67, $t = -3.456$, $p < 0.001$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้สมัครที่มีประสบการณ์ได้สั่งสมเครือข่ายและทรัพยากรจากการทำงานการเมืองมาก่อน ทำให้มีความได้เปรียบในการระดมทุนและทรัพยากร

สนับสนุนการหาเสียง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย ปรีชาศิลปกุล (2567) ที่พบว่าประสบการณ์ทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงทรัพยากรในการหาเสียง

4. นวัตกรรมและวิสัยทัศน์ของผู้สมัครหน้าใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สมัครหน้าใหม่มีค่าเฉลี่ยด้านนโยบายและวิสัยทัศน์สูงกว่าผู้สมัครที่มีประสบการณ์ (4.23 เทียบกับ 3.89, $t = 2.345$, $p = 0.021$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้สมัครหน้าใหม่มีแนวคิดที่สดใหม่ และมักจะนำเสนอนโยบายที่ทำทลายและตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ ก้องกีรติ (2566) ที่พบว่าผู้สมัครหน้าใหม่มักนำเสนอโยบายที่เน้นนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง

5. ปัจจัยด้านการสื่อสารและภาพลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงและภาพลักษณ์มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง ($\beta = 0.312$ และ 0.328 ตามลำดับ) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือของผู้สมัคร สอดคล้องกับงานวิจัยของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2566) ที่พบว่ากลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและภาพลักษณ์ที่ดีมีผลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย" ได้เผยให้เห็นข้อค้นพบที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อวงการการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างผู้สมัครหน้าใหม่และผู้สมัครที่มีประสบการณ์ ผลการวิจัยนี้มิได้เป็นเพียงองค์ความรู้ทางวิชาการ แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมในหลากหลายมิติ ดังนี้

1. ผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์การลงสมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับเครือข่ายทางสังคมและฐานเสียง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จ สำหรับผู้สมัครหน้าใหม่ แม้จะเสียเปรียบในด้านเครือข่ายเดิม แต่สามารถใช้จุดแข็งด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์และนวัตกรรมในการรณรงค์หาเสียงเพื่อสร้างการรับรู้และขยายฐานเสียงได้ การผสมผสานระหว่างการลงพื้นที่พบปะประชาชนและการใช้ช่องทางดิจิทัลจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่หลากหลาย ในขณะที่ผู้สมัครที่มีประสบการณ์ควรรักษาจุดแข็งด้านเครือข่ายและความคุ้นเคยกับพื้นที่ พร้อมกับพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและการนำเสนอโยบายเชิงนวัตกรรมเพื่อดึงดูดคะแนนเสียงจากคนรุ่นใหม่

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สมัคร โดยเน้นการพัฒนาทั้งสามด้านหลักตามที่งานวิจัยชี้ให้เห็น ได้แก่ การสร้างเครือข่ายทางสังคม การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการท้องถิ่น และการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางการเมือง นอกจากนี้ ยังควรส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการรณรงค์หาเสียงอย่างสร้างสรรค์และกำหนดกฎเกณฑ์ที่ช่วยสร้างความเท่าเทียมในการ

เข้าถึงทรัพยากรระหว่างผู้สมัครทั้งสองกลุ่ม เพื่อให้การแข่งขันทางการเมืองเป็นไปอย่างเป็นธรรมและสร้างสรรค์

3. สถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นก็สามารถตอบสนองต่อข้อเสนอแนะของงานวิจัยด้วยการจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้นำท้องถิ่นและออกแบบหลักสูตรที่ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาศักยภาพผู้สมัคร การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สมัครทั้งสองกลุ่มจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ข้ามกลุ่มและสร้างความเข้าใจในจุดแข็งของแต่ละฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของผู้นำท้องถิ่นในภาพรวม

4. สำหรับประชาชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเข้าใจถึงความแตกต่างของกลยุทธ์การหาเสียงระหว่างผู้สมัครทั้งสองกลุ่มจะช่วยให้ตัดสินใจเลือกผู้แทนท้องถิ่นได้อย่างรอบคอบมากขึ้น โดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครในหลายมิติ ทั้งด้านเครือข่าย นโยบาย และความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายท้องถิ่นผ่านช่องทางต่างๆ ยังเป็นการสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง

5. ในแวดวงวิชาการ นักวิจัยสามารถใช้โมเดลความสำเร็จในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ได้จากการศึกษานี้เป็นกรอบในการวิจัยต่อยอด ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการเมืองท้องถิ่น หรือการศึกษาปัจจัยด้านเพศและวัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง การขยายขอบเขตการศึกษาจะช่วยเติมเต็มความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตของการเมืองท้องถิ่นไทยในยุคปัจจุบัน

ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน คือการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในบริบทเฉพาะของจังหวัดเลย ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจสังคมที่เป็นเอกลักษณ์ ผู้สมัครควรพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อลักษณะเฉพาะของจังหวัด เช่น การท่องเที่ยว การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ควรปรับกลยุทธ์การหาเสียงให้เหมาะสมกับภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนซึ่งมีผลต่อการเข้าถึงประชาชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายที่ครอบคลุมทั้งในเขตเมืองและพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นไทย การนำข้อค้นพบไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมจะช่วยยกระดับคุณภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเลือกตั้ง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศต่อไป การผสมผสานจุดแข็งของผู้สมัครทั้งสองกลุ่ม ทั้งด้านประสบการณ์ เครือข่าย นวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยี จะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดต่างๆ ทั้ง 4 ภูมิภาค เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในบริบทที่หลากหลาย โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท เพื่อทดสอบความเป็นสากลของโมเดลและพัฒนาทฤษฎีการเมืองท้องถิ่นที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งอย่างเจาะลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นด้านเพศสภาพและช่วงวัย เพื่อเข้าใจความท้าทายเฉพาะและกลยุทธ์ที่แตกต่างกันระหว่างผู้สมัครชาย-หญิง และผู้สมัครต่างวัย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความหลากหลายในการเมืองท้องถิ่น

3. ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผลที่เชื่อมโยงระหว่างความสำเร็จในการเลือกตั้งกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ภายหลังได้รับเลือกตั้ง เปรียบเทียบผลงานระหว่างผู้สมัครที่มีประสบการณ์กับผู้สมัครหน้าใหม่ รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของประชาชน เพื่อพัฒนาระบบการปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยุทธ ถาวรานุรักษ์. (2566). การเมืองท้องถิ่นในยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์*, 15(2), 45-67.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2567). นวัตกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 12(1), 78-95.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2563). *การกระจายอำนาจกับการพัฒนาประชาธิปไตยไทย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2566). คนรุ่นใหม่กับการเมืองท้องถิ่นไทย. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, 42(1), 89-112.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2566). สื่อสังคมออนไลน์กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองท้องถิ่น. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 41(2), 156-178.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2567). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2567*. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นไทย. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 12(3), 167-189.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2564). *การเมืองท้องถิ่นไทยในศตวรรษที่ 21*. สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2567). *รายงานการศึกษาศักยภาพการพัฒนาจังหวัดเลย*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2567). *พลวัตการเมืองท้องถิ่นไทย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย. (2567). *รายงานผลการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย*. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย.

สำนักงานจังหวัดเลย. (2567). *แผนพัฒนาจังหวัดเลย พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานจังหวัดเลย.

สำนักงานสถิติจังหวัดเลย. (2567). *รายงานสถิติจังหวัดเลย พ.ศ. 2567*. สำนักงานสถิติจังหวัดเลย.

อมร รักษาสัตย์. (2566). *การบริหารการเลือกตั้งท้องถิ่น: แนวคิดและการปฏิบัติ*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2566). *การเมืองภาคพลเมืองในการปกครองท้องถิ่นไทย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). SAGE Publications.

Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.

ผู้นำการศึกษายุคใหม่: การบูรณาการภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลกับการขับเคลื่อนการศึกษา
ในยุค AI

NEW EDUCATIONAL LEADERS: INTEGRATING DIGITAL LEADERSHIP WITH
EDUCATIONAL ADVANCEMENT IN THE AI ERA

พระมหาอภิพงศ์ คำหงษา

Phramaha Ahipong Khamhongsa

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: Ahipong.kha@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งกำลังส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เร่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้สู่ระบบดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด การศึกษาได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ นำเสนอกรอบสมรรถนะสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาวิสัยทัศน์เชิงดิจิทัลและ AI การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบดิจิทัล การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์กรณีศึกษาความสำเร็จของผู้นำการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยี AI ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอประเด็นด้านจริยธรรมและความเท่าเทียมที่ผู้นำการศึกษาต้องตระหนักในการนำ AI มาใช้ในบริบทการศึกษา บทความนี้ได้เสนอข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานระดับชาติ และแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาภาวะผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิทัลและ AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล, ปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา, การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล, นวัตกรรมการศึกษา, ผู้นำการศึกษายุคใหม่

Abstract

This academic article aims to analyze educational leadership amid the rapid changes in digital technology and artificial intelligence (AI), which are significantly impacting educational

systems worldwide, especially following the COVID-19 pandemic that accelerated the shift toward digital learning. The study reviews concepts, theories, and relevant research on digital leadership from both Thailand and international contexts, presenting a framework of five key competencies: developing digital and AI vision, managing digital transformation, developing digital competencies of personnel, creating a culture of innovation and lifelong learning, and building collaboration and networks. Additionally, it analyzes successful case studies of educational leaders in Thailand and abroad who have integrated AI technology to enhance educational quality. The article also presents ethical issues and equity concerns that educational leaders must consider when implementing AI in educational contexts. This paper provides recommendations at both the national policy level and practical guidelines for school administrators, offering a framework for developing leadership capabilities that can effectively drive education in the digital and AI era, maximizing benefits for learners and aligning with the needs of 21st-century society.

Keywords: Digital Leadership, Artificial Intelligence in Education, Digital Transformation, Educational Innovation, New Educational Leaders

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามาเปลี่ยนโฉมหน้าของระบบการศึกษาทั่วโลก เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ การสอน และการบริหารจัดการการศึกษาอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เร่งให้เกิดการปรับตัวสู่การศึกษาในรูปแบบดิจิทัลอย่างเร่งด่วน (Zhao, 2022) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สร้างความท้าทายอันสำคัญต่อผู้นำทางการศึกษาในทุกๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้กำหนดนโยบายระดับชาติ

ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2023) ได้กล่าวไว้ว่า "ผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่ต้องเข้าใจและปรับตัวกับเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังสามารถนำการเปลี่ยนแปลงและสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมในองค์กรได้อย่างยั่งยืน" ปัจจุบันการมาถึงของเทคโนโลยี AI ยิ่งทวีความซับซ้อนให้กับภูมิทัศน์ทางการศึกษาอย่างมาก ระบบปัญญาประดิษฐ์ เช่น ระบบ Large Language Models (LLMs) ที่มีความสามารถในการสร้างเนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูล และจำลองการสอนในรูปแบบต่างๆ กลายเป็นโอกาสและความท้าทายต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต (Kasneci et al., 2023)

บทความนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการขับเคลื่อนการศึกษาในยุค AI โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เข้ากับกระบวนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนวิเคราะห์ความท้าทายและโอกาสที่ผู้นำการศึกษาต้องเผชิญในการนำองค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของเทคโนโลยี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลในบริบททางการศึกษา

นิยามและความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership) หมายถึง การใช้ความสามารถในการนำที่ผสมผสานความเข้าใจในเทคโนโลยีดิจิทัลกับทักษะการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Sheninger, 2019) ในบริบททางการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลไม่ได้หมายถึงเพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษาเท่านั้น แต่รวมถึงการสร้างวิสัยทัศน์และวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการบริหารจัดการ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2022)

Ahlquist (2016) ได้เสนอกรอบแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. การรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy)
2. ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence)
3. การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture Building)
4. การสื่อสารและการมีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัล (Digital Communication and Engagement)
5. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Development)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ วงศ์ศิริกุล และคณะ (2023) ที่พบว่า ผู้นำทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในโรงเรียน มักมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในเทคโนโลยี ความสามารถในการปรับตัว วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม และความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร

กรอบสมรรถนะผู้นำเชิงดิจิทัลในสถาบันการศึกษา

McLeod และ Richardson (2011) ได้นำเสนอกรอบสมรรถนะของผู้นำเชิงดิจิทัลในสถาบันการศึกษาที่ประกอบด้วย

1. สมรรถนะด้านวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision Competency) ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการศึกษา
2. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Management Competency) ความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่วัฒนธรรมดิจิทัล
3. สมรรถนะด้านความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี (Technology Leadership Competency) ความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้
4. สมรรถนะด้านการพัฒนาบุคลากร (Human Capital Development Competency) ความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะดิจิทัล
5. สมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรม (Innovation Competency) ความสามารถในการส่งเสริมและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

นอกจากนี้ Fullan (2020) ยังเสนอว่า ในยุคดิจิทัล ผู้นำทางการศึกษาต้องสามารถผสมผสานภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมาย โดยเรียกรูปแบบภาวะผู้นำนี้ว่า "ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง" (Deep Learning Leadership) ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกมากกว่าการเรียนรู้แบบผิวเผิน

เทคโนโลยี AI และผลกระทบต่อการศึกษา

แนวโน้มของเทคโนโลยี AI ในวงการการศึกษา

เทคโนโลยี AI ได้เข้ามามีบทบาทในวงการการศึกษาอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการเปิดตัวของ ChatGPT และระบบ LLMs อื่นๆ ในช่วงต้นปี ค.ศ. 2023 Holmes และ Bialik (2023) ได้ระบุแนวโน้มของเทคโนโลยี AI ในวงการการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่

1. ระบบเรียนรู้อัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems) ระบบ AI ที่ปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสามารถและความต้องการของตนเอง

2. การประเมินผลอัตโนมัติ (Automated Assessment) การใช้ AI ในการตรวจงานและให้ข้อมูลย้อนกลับ ช่วยลดภาระของครูและเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผล

3. ผู้ช่วยครูเสมือน (Virtual Teaching Assistants) ระบบ AI ที่ช่วยตอบคำถามและให้ความช่วยเหลือผู้เรียนตลอด 24 ชั่วโมง

4. การวิเคราะห์การเรียนรู้ (Learning Analytics) การใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้เพื่อช่วยในการตัดสินใจและปรับปรุงการเรียนการสอน

5. เนื้อหาการเรียนรู้แบบปรับตัวได้ (Adaptive Learning Content) เนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนตามความก้าวหน้าและความต้องการของผู้เรียน

ในประเทศไทย ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2024) ได้กล่าวถึงการนำ AI มาใช้ในการศึกษาไทยว่า กำลังเกิดขึ้นในหลายระดับ ตั้งแต่การนำ AI มาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนรายบุคคล การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่ปรับเปลี่ยนตามผู้เรียน ไปจนถึงการใช้ AI ในการบริหารจัดการสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทักษะของครูและบุคลากร และการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี

โอกาสและความท้าทายของเทคโนโลยี AI ต่อผู้นำทางการศึกษา

การเข้ามาของเทคโนโลยี AI สร้างทั้งโอกาสและความท้าทายให้กับผู้นำทางการศึกษา ดังที่ Mousavinasab et al. (2021) ได้ระบุไว้

โอกาส

1. การปรับการศึกษาให้เป็นรายบุคคล AI ช่วยให้สามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนได้ดีขึ้น

2. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ AI ช่วยลดภาระงานด้านธุรการและการจัดการข้อมูล ทำให้ผู้บริหารมีเวลาทุ่มเทกับงานเชิงกลยุทธ์มากขึ้น

3. การเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจบนฐานของข้อมูล

4. การขยายขอบเขตการเรียนรู้ AI ช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่

ความท้าทาย

1. ความกังวลด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว การใช้ AI ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนอาจนำมาซึ่งประเด็นด้านความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูล

2. การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู ผู้นำต้องบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

3. ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล - ความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยี AI อาจเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4. การพัฒนาทักษะใหม่ - ผู้นำต้องส่งเสริมการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2023) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี AI โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดสรรทรัพยากร และการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย

การบูรณาการภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลกับการขับเคลื่อนการศึกษาในยุค AI

กรอบแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับการศึกษาในยุค AI

จากการวิเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนขอเสนอกรอบแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับการศึกษาในยุค AI ที่ประกอบด้วย 5 มิติสำคัญ

1. การพัฒนาวิสัยทัศน์เชิงดิจิทัลและ AI (Digital and AI Vision Development) ผู้นำต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา วิสัยทัศน์นี้ต้องสอดคล้องกับพันธกิจของสถาบันและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Sheninger, 2019) ดังที่ โคทม อาริยา (2022) กล่าวว่า "ผู้นำทางการศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าเทคโนโลยี AI จะถูกใช้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างไร ไม่ใช่เพียงแค่นำเทคโนโลยีมาใช้เพราะมันทันสมัย"

2. การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบดิจิทัล (Digital Transformation Management) ผู้นำต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่ระบบดิจิทัล ซึ่งรวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กรให้รองรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI (Fullan, 2020) การเปลี่ยนแปลงนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรทางการศึกษา (Digital Competency Development) ผู้นำต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะและสมรรถนะดิจิทัลของครูและบุคลากร

ทางการศึกษา โดยจัดให้มีการฝึกอบรม การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2022)

4. การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Innovation and Lifelong Learning Culture) ผู้นำต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทดลองใช้วิธีการสอนและเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยไม่กลัวความล้มเหลว และมองว่าความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา (Richardson et al., 2022)

5. การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย (Collaboration and Networking) ผู้นำต้องสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาอื่นๆ และชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทรัพยากร และแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในการศึกษา (McLeod & Richardson, 2011) ดังที่ Zhao (2022) กล่าวไว้ว่า "ไม่มีสถาบันการศึกษาใดจะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้โดยลำพัง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญสำหรับผู้นำยุคดิจิทัล"

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำการศึกษาในยุค AI

การพัฒนาผู้นำการศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่เหมาะสมกับยุค AI ต้องอาศัยยุทธศาสตร์ที่เป็นระบบและครอบคลุม ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership Curriculum) สถาบันผลิตและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรเฉพาะสำหรับการสร้างภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่รวมความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี AI การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง และการนำนวัตกรรม (Richardson et al., 2022) ดังเช่นโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่มุ่งพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะในการนำการเปลี่ยนแปลงสู่การศึกษายุคดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2023)

2. การสร้างเครือข่ายผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership Network) การสร้างเครือข่ายผู้นำการศึกษาที่มีความสนใจในเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดี และการเรียนรู้ร่วมกัน เครือข่ายดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพออนไลน์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบัน (Ahlquist, 2016) ดังที่ Fullan (2020) กล่าวว่า "เครือข่ายผู้นำที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงระดับระบบ"

3. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลควรเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ผ่านโครงการนำร่อง การทดลองใช้เทคโนโลยี AI ในบริบทจริง และการสะท้อนคิดจากประสบการณ์ ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2023) เสนอว่า "การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่สุดสำหรับผู้นำคือการลงมือทำ ทดลอง และเรียนรู้จากความล้มเหลวและความล้มเหลว"

4. การโค้ชและการให้คำปรึกษา (Coaching and Mentoring) การโค้ชและการให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำที่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในการศึกษา ช่วยให้ผู้นำรุ่นใหม่สามารถพัฒนาทักษะและความมั่นใจในการนำการเปลี่ยนแปลง (Sheninger, 2019)

เกียรติศักดิ์ วงศ์ศิริกุล และคณะ (2023) พบว่า โปรแกรมการโค้ชผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

5. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การส่งเสริมให้ผู้นำทางการศึกษาทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในบริบทของตนเอง ช่วยให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถาบัน (McLeod & Richardson, 2011) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2023) เสนอว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลในบริบทของประเทศไทย

กรณีศึกษาความสำเร็จของผู้นำการศึกษาในยุค AI

การเรียนรู้จากกรณีศึกษาความสำเร็จในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในสถานศึกษาเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างกรณีศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

กรณีศึกษาในประเทศไทย: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ได้พัฒนาโมเดล "Smart Digital School" ภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งมีวิสัยทัศน์ในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI เข้ากับการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ (วิรุฬห์ นิลโมจน์, 2024) กระบวนการเปลี่ยนแปลงเริ่มจาก

- การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่รองรับการใช้งาน AI
- การพัฒนาครูผ่านโปรแกรมฝึกอบรมและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ
- การออกแบบหลักสูตรที่บูรณาการ AI เข้ากับการเรียนการสอนในทุกรายวิชา
- การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันอุดมศึกษา

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะดิจิทัลและทักษะการคิดวิเคราะห์ที่แข็งแกร่ง ครูมีความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น และโรงเรียนกลายเป็นต้นแบบในการใช้เทคโนโลยี AI ในการศึกษา

กรณีศึกษาต่างประเทศ: Singapore American School

Singapore American School (SAS) ภายใต้การนำของ Dr. Thomas Boasberg ได้พัฒนาโมเดล "AI-Enabled Personalized Learning" ที่ใช้เทคโนโลยี AI เพื่อปรับการเรียนรู้อัตโนมัติให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละคน (Zhao, 2022) กลยุทธ์สำคัญในการดำเนินการ ได้แก่

- การใช้ Design Thinking Process ในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้
- การสร้างวัฒนธรรมการทดลองและนวัตกรรมในองค์กร
- การพัฒนากระบวนการข้อมูลและการวิเคราะห์การเรียนรู้
- การปรับบทบาทของครูจากผู้สอนเป็นโค้ชและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
- การสร้างความร่วมมือกับบริษัทเทคโนโลยีและสถาบันวิจัย

ผลสำเร็จของโมเดลนี้ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และเป็นตัวอย่างของการใช้ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน

จากกรณีศึกษาทั้งสองแห่ง เราสามารถสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการนำ AI มาใช้ในการศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกระบวนการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมและการเรียนรู้และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

ประเด็นด้านจริยธรรมและความเท่าเทียมในการใช้ AI ทางการศึกษา

ในการขับเคลื่อนการศึกษาด้วยเทคโนโลยี AI ผู้นำทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับประเด็นด้านจริยธรรมและความเท่าเทียม ดังที่ Holmes และ Bialik (2023) ได้เน้นย้ำว่า "การใช้เทคโนโลยี AI ในการศึกษาต้องคำนึงถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการคุ้มครองสิทธิของผู้เรียนเป็นสำคัญ"

ประเด็นด้านจริยธรรมและความเท่าเทียมเป็นส่วนตัว ผู้นำทางการศึกษาต้องพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

1. การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการเก็บรวบรวม จัดเก็บ และใช้ข้อมูลของผู้เรียนและบุคลากร (ปิยวัฒน์ สุทธิประภา, 2024)

2. ความโปร่งใสของอัลกอริทึม การทำให้อัลกอริทึม AI ที่ใช้ในการศึกษามีความโปร่งใสและอธิบายได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับ (Mousavinasab et al., 2021)

3. การกำกับดูแลการใช้ AI การพัฒนาระบบกำกับดูแลการใช้ AI ในสถาบันการศึกษา ที่มีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (วิจารณ์ พานิช, 2023)

4. การตระหนักถึงอคติในระบบ AI การระมัดระวังและแก้ไขอคติที่อาจเกิดขึ้นในระบบ AI ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรมหรือการเลือกปฏิบัติ (Kasneji et al., 2023)

ความเท่าเทียมและการเข้าถึงเทคโนโลยี

ผู้นำทางการศึกษาต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี AI โดย

1. การลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล การจัดสรรทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี (โคทม อาริยา, 2022)

2. การออกแบบระบบที่เข้าถึงได้ การพัฒนาระบบ AI ที่รองรับความหลากหลายของผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ (ปิยวัฒน์ สุทธิประภา, 2024)

3. การพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับทุกคน การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับผู้เรียนและบุคลากรทุกคน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี AI ได้อย่างเต็มที่ (Fullan, 2020)

4. การสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วม การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของความเท่าเทียมในการใช้เทคโนโลยี AI และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2024)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2023) ที่พบว่า สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยี AI อย่างมีจริยธรรมและเท่าเทียม มักมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีการประเมินผลกระทบด้านจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ และมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในกระบวนการตัดสินใจ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การบูรณาการภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลกับการขับเคลื่อนการศึกษาในยุค AI เป็นความท้าทายสำคัญสำหรับผู้บริหารการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในบริบทนี้ต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างความเข้าใจในเทคโนโลยี ทักษะการบริหารจัดการ และวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกำหนดนโยบายระดับชาติ ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี AI ในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอ

2. การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ ควรมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้บริหารการศึกษาที่รวมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ไว้ด้วย

3. การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ควรให้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี AI ในการศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างสถาบันการศึกษา

4. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาในการพัฒนาและนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารการศึกษา

1. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI อย่างต่อเนื่อง ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเข้าร่วมอบรม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ

2. การสร้างวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในสถาบันการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

3. การพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลและความรู้เกี่ยวกับ AI ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. การสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับนวัตกรรมและการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ โดยไม่กลัวความล้มเหลว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี AI ในการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

2. การพัฒนาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

3. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในสถาบันการศึกษาในประเทศไทย

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการประเด็นด้านจริยธรรมและความเท่าเทียมในการใช้ AI ทางการศึกษา

ในท้ายที่สุด การพัฒนาผู้นำการศึกษายุคใหม่ให้มีความสามารถในการบูรณาการภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลกับการขับเคลื่อนการศึกษาในยุค AI ไม่ใช่เพียงการตอบสนองต่อความท้าทายในปัจจุบัน แต่เป็นการลงทุนที่สำคัญสำหรับอนาคตของการศึกษา การลงทุนนี้จะช่วยให้ระบบการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี AI อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันก็คำนึงถึงประเด็นด้านจริยธรรม ความเท่าเทียม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2023). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เกียรติศักดิ์ วงศ์ศิริกุล, สุวิมล ว่องวาณิช, และ จตุรงค์ อังคพณิชกิจ. (2023). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนการศึกษาดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทย. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 36(2), 238-259.
- โคทม อารียา. (2022). การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในโรงเรียนไทย: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. *วารสารครุศาสตร์*, 50(3), 176-196.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2024). การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในระบบการศึกษาไทย: โอกาสและความท้าทาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 26(1), 1-15.
- ปิยวัฒน์ สุทธิประภา. (2024). ประเด็นจริยธรรมในการใช้ AI ในการศึกษาไทย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้*, 4(1), 25-42.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2022). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคพลิกผัน*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2023). *การศึกษาในยุค AI: บทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิรุพท์ นิลโมจน์. (2024). กรณีศึกษาความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยี AI ในโรงเรียนไทย. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 10(1), 86-101.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2023). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในสถานศึกษา. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 36(1), 1-22.
- Ahlquist, J. (2016). Digital leadership: A framework for educating future leaders. *The Journal of Leadership Studies*, 10(2), 24-33.
- Fullan, M. (2020). *Leading in a culture of change* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Holmes, W., & Bialik, M. (2023). *Artificial intelligence in education: Promise and implications for teaching and learning*. MIT Press.
- Kasneci, E., Sessler, K., Küchemann, S., Bannert, M., Dementieva, D., Fischer, F., Gasser, U., Groh, G., Günnemann, S., Hüllermeier, E., Krusche, S., Kutyniok, G., Michaeli, T.,

Nerdel,

C., Pfeffer, J., Poquet, O., Sailer, M., Schmidt, A., Seidel, T., . . . Kasneci, G. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. *Learning and Individual Differences, 103*, Article 102274.

<https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274>

McLeod, S., & Richardson, J. W. (2011). The dearth of technology leadership coverage. *Journal of School Leadership, 21*(2), 216-240.

Mousavinasab, E., Zarifsanaiey, N., R. Niakan Kalhori, S., Rakhshan, M., Keikha, L., & Ghazi Saeedi, M. (2021). Intelligent tutoring systems: A systematic review of characteristics, applications, and evaluation methods. *Interactive Learning Environments, 29*(1), 142-163.

Richardson, J. W., Bathon, J., & McLeod, S. (2022). *Technology leadership for school improvement* (2nd ed.). SAGE Publications.

Sheninger, E. (2019). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin Press.

Zhao, Y. (2022). *Game changers: AI and the future of education*. Teachers College Press.

ภาวะผู้นำเชิงพุทธ: หลักพรหมวิหาร 4

BUDDHIST LEADERSHIP: THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND

(BRAHMAVIHARA)

พระมหาบุद्धี สุขุมโม

Phramaha Buddee Sudhammo

วัดศรีภูเรือ

Wat Sriphurue

*Corresponding author, e-mail: 0610271737a@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธซึ่งประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 อันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาเป็นฐานในการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรสมัยใหม่ ศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงพุทธต่อประสิทธิภาพขององค์กร และนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าวในการพัฒนาผู้นำ บทความนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารและวิเคราะห์กรณีศึกษาจากองค์กรที่นำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผ่านการสร้างความผูกพันของบุคลากร การพัฒนาบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออำนวย การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา และการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในองค์กรสมัยใหม่ยังมีข้อท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักธรรม ข้อจำกัดด้านเวลาและความต่อเนื่องในการพัฒนา และแรงกดดันทางธุรกิจที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ระยะสั้น การศึกษานี้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขข้อท้าทายดังกล่าว พร้อมทั้งเสนอแนะการพัฒนาผู้นำแบบองค์รวม การบูรณาการกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ การสร้างระบบและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุน และการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาภาวะผู้นำให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, พรหมวิหาร 4, การบริหารองค์กร, ผู้นำตามแนวพุทธ, การพัฒนาภาวะผู้นำ

Abstract

This academic article aims to study the concept of Buddhist leadership that applies the Four Sublime States of Mind (Brahmavihara), consisting of loving-kindness (Metta), compassion

(Karuna), sympathetic joy (Mudita), and equanimity (Upekkha), as a foundation for leadership development in the present era. The objectives are to analyze the relationship between the Four Sublime States and leadership development in modern organizations, to examine the impact of Buddhist leadership on organizational effectiveness, and to propose guidelines for applying these principles in leadership development. This article employs documentary research methods and case study analysis of organizations that have applied the Four Sublime States in their management.

The findings reveal that Buddhist leadership based on the Four Sublime States can lead to efficient and sustainable organizational development through building employee engagement, fostering a supportive work environment, promoting learning and development, and ensuring fair management practices. However, the application of the Four Sublime States in modern organizations still faces significant challenges, including misunderstandings about the principles, limitations in time and continuity of development, and business pressures that focus on short-term results. This study presents approaches to address these challenges and recommends holistic leadership development, integration with modern management concepts, establishment of supportive organizational systems and culture, and continuous research and knowledge development to promote the application of the Four Sublime States in leadership development in alignment with the context of contemporary organizations.

Keywords: Buddhist Leadership, Four Sublime States, Organizational Management, Buddhist Leaders, Leadership Development

บทนำ

โลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ (VUCA - Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity) องค์กรต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายในการบริหารจัดการและการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาได้รับความสนใจมากขึ้นในฐานะทางเลือกที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้ได้ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกธุรกิจในยุคดิจิทัล การแข่งขันที่รุนแรง และความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลให้ผู้นำองค์กรต้องปรับตัวและแสวงหาแนวทางการบริหารที่สมดุลระหว่างการบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจและการดูแลความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ยิ่งตอกย้ำความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเข้าใจในธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ในขณะที่เดียวกัน แนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ได้หันมาให้ความสำคัญกับมิติด้านจิตใจและจริยธรรมมากขึ้น แนวคิดเช่น ภาวะผู้นำที่รับใช้ผู้อื่น (Servant Leadership) ภาวะ

ผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) และภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authentic Leadership) ล้วนเน้นย้ำถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 ที่ว่าด้วยธรรมะของผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง

ภาวะผู้นำเชิงพุทธมีพื้นฐานมาจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "พรหมวิหาร 4" ซึ่งถือเป็นหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง เป็นคุณธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เป็นผู้บริหารหรือผู้นำที่ดี อันประกอบด้วย เมตตา (ความปรารถนาดี), กรุณา (ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์), มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี), และอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) หลักธรรมนี้ได้รับการยอมรับว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยในฐานะประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างแพร่หลาย ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม องค์กรหลายแห่งได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาภาวะผู้นำ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กร จนประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (พระพรหมบัณฑิต, 2558)

นอกจากนี้ ในบริบทของโลกที่กำลังเผชิญกับวิกฤตด้านค่านิยมและจริยธรรม การศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4 ยังมีความสำคัญในแง่ของการนำเสนอทางเลือกการพัฒนาภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (วรารักษ์ สามโกเศศ, 2563) อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาภาวะผู้นำในบริบทของสังคมและธุรกิจสมัยใหม่ยังมีข้อท้าทายและข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในแง่ของความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรม การปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกัน และการวัดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในบริบทของการเป็นผู้นำองค์กรสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังนำเสนอแนวทางการนำไปปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความสมดุลระหว่างการบรรลุเป้าหมายขององค์กรและการดูแลความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธและหลักพรหมวิหาร 4 ในบริบทของการบริหารองค์กรสมัยใหม่ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหาร 4 กับการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร ศึกษากรณีตัวอย่างขององค์กรที่นำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำ นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรสมัยใหม่ และวิเคราะห์ข้อท้าทายและข้อจำกัด รวมทั้งแนวทางการแก้ไขในการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาภาวะผู้นำ

แนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธ (Concept of Buddhist Leadership)

ภาวะผู้นำเชิงพุทธ (Buddhist Leadership) เป็นรูปแบบผู้นำที่ประยุกต์ใช้หลักธรรมและคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการบริหารและจัดการ (พระมหาสุทนต์ อากาศโร, 2560) โดยมี

จุดเน้นที่การพัฒนาตนเองของผู้นำ ทั้งในแง่ของปัญญา คุณธรรม และความสามารถในการนำผู้อื่นตามทัศนะของนักวิชาการ ภาวะผู้นำเชิงพุทธมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (พระธรรมโกศาจารย์, 2559)
2. ยึดหลักธรรมาภิบาลและความถูกต้อง (พระพรหมบัณฑิต, 2558)
3. มีความเสียสละและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (พระราชวรมนี, 2562)
4. มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2561)
5. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, 2563)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธได้รับการยอมรับว่าสามารถสร้างผลลัพธ์เชิงบวกต่อองค์กร ทั้งในแง่ของประสิทธิภาพการทำงาน ความผูกพันของบุคลากร และบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา (สุวิญ รัตต์, 2560; กันยารัตน์ รินศรี, 2562)

หลักธรรมพรหมวิหาร 4 (The Four Sublime States of Mind (Brahmavohara))

พรหมวิหาร 4 ถือเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเป็นผู้นำหรือผู้ปกครอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561) ประกอบด้วย

1. เมตตา (Loving-kindness) ความรัก ความปรารถนาดี มุ่งให้ผู้อื่นมีความสุข
2. กรุณา (Compassion) ความสงสาร มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์
3. มุทิตา (Sympathetic joy) ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีมีความสุข
4. อุเบกขา (Equanimity) ความวางใจเป็นกลาง ยุติธรรม ไม่ลำเอียง

หลักธรรมนี้ได้รับการศึกษาและยอมรับในแวดวงวิชาการว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากส่งเสริมให้ผู้นำมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยความเมตตา เข้าใจความทุกข์ของผู้อื่น พร้อมให้ความช่วยเหลือ ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น และวางตนเป็นกลางในการตัดสินใจ (พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, 2560; ศ.ดร.สมภาร พรหมทา, 2563)

กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4

ภาวะผู้นำตามหลักเมตตา เมตตา หมายถึง ความรักและความปรารถนาดีที่มุ่งให้ผู้อื่นมีความสุข ผู้นำที่มีเมตตาจะแสดงออกถึงความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561)

ลักษณะของผู้นำที่มีเมตตา มีดังนี้

- มีความจริงใจและเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของบุคลากร
- มุ่งสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร
- รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชา
- ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร
- ใจกว้างที่สุภาพและให้กำลังใจ

การศึกษาของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2561) พบว่า ผู้นำที่มีเมตตาจะสามารถสร้างความผูกพันในองค์กร (Organizational Commitment) และลดอัตราการลาออกของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ

ภาวะผู้นำตามหลักกรุณา กรุณา หมายถึง ความสงสารที่มุ่งช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ผู้นำที่มีกรุณาจะเข้าใจความยากลำบากและความทุกข์ที่บุคลากรเผชิญ พร้อมให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างเหมาะสม (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2561)

ลักษณะของผู้นำที่มีกรุณา มีดังนี้

- มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในความทุกข์หรือปัญหาของบุคลากร
- ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเมื่อบุคลากรประสบปัญหา
- ปรับปรุงนโยบายและระบบงานที่สร้างความทุกข์หรือความเครียดให้กับบุคลากร
- ให้โอกาสและสนับสนุนบุคลากรที่ต้องการพัฒนาตนเอง
- มีระบบดูแลสวัสดิภาพของบุคลากร

จากงานวิจัยของ ธวัชชัย บุญมี (2562) พบว่า องค์กรที่มีผู้นำที่แสดงความกรุณาจะมีระดับความเครียดในการทำงาน (Work Stress) ต่ำกว่า และมีอัตราการขาดงานที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว

ภาวะผู้นำตามหลักมูทิตา มูทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีมีความสุข ผู้นำที่มีมูทิตาจะชื่นชมและยินดีในความสำเร็จของผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่รู้สึกริษยาหรือหวาดระแวง (พระพรหมบัณฑิต, 2558)

ลักษณะของผู้นำที่มีมูทิตา มีดังนี้

- ยินดีและชื่นชมเมื่อบุคลากรประสบความสำเร็จ
- ส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่
- มอบหมายงานสำคัญและท้าทายให้กับบุคลากรที่มีศักยภาพ
- จัดให้มีระบบการยกย่องชมเชยและให้รางวัลที่เหมาะสม
- สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และการเติบโตร่วมกัน

การศึกษาของ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2563) แสดงให้เห็นว่า องค์กรที่มีผู้นำที่แสดงมูทิตาจะมีบรรยากาศการทำงานเชิงบวก (Positive Work Climate) และมีระดับนวัตกรรม (Innovation) ที่สูงกว่าองค์กรทั่วไป

ภาวะผู้นำตามหลักอุเบกขา อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ลำเอียง ผู้นำที่มีอุเบกขาจะตัดสินใจบนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรม ไม่เอนเอียงด้วยอคติ (พระราชวรมนี, 2562)

ลักษณะของผู้นำที่มีอุเบกขา มีดังนี้

- มีความยุติธรรมและเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการ
- ไม่ลำเอียงด้วยอคติ 4 (ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ)
- ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและความถูกต้อง
- เคารพกฎระเบียบและหลักการ

- วางตนเหมาะสมในทุกสถานการณ์

งานวิจัยของ ญัฐวุฒิ พงศ์สิริ (2563) พบว่า องค์กรที่มีผู้นำที่มีอุเบกขาจะมีความไว้วางใจในองค์กร (Organizational Trust) ในระดับสูง และมีความขัดแย้งในองค์กร (Organizational Conflict) ในระดับต่ำ

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรสมัยใหม่

การพัฒนาเมตตาในผู้นำ สามารถทำได้ผ่านแนวทางต่อไปนี้

1. การฝึกสติและการเจริญเมตตาภาวนา ผู้นำควรฝึกฝนจิตใจให้มีความสงบและมีสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเมตตา การเจริญเมตตาภาวนาโดยแผ่ความปรารถนาดีให้แก่ผู้อื่นเป็นประจำจะช่วยให้เกิดความเมตตาที่แท้จริง

2. การพัฒนาทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ผู้นำควรฝึกฝนการรับฟังอย่างตั้งใจ เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง

3. การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก ผู้นำควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร ผ่านการพูดคุย การให้คำปรึกษา และการเอาใจใส่ในความเป็นอยู่

4. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เห็นความเอื้ออาทร ผู้นำควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การทำงานเป็นทีม และการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน

การพัฒนากรุณาในผู้นำ สามารถทำได้ผ่านแนวทางต่อไปนี้

1. การพัฒนาความเข้าใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้อื่น ผู้นำควรเรียนรู้ที่จะเข้าใจสาเหตุของปัญหาและความทุกข์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเผชิญ

2. การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ผู้นำควรพัฒนาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความทุกข์ของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

3. การพัฒนาระบบสนับสนุนบุคลากร องค์กรควรมีระบบช่วยเหลือและสนับสนุนบุคลากรที่ประสบปัญหา เช่น โครงการให้คำปรึกษา (Counseling Program) หรือโครงการช่วยเหลือพนักงาน (Employee Assistance Program)

4. การสร้างสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว: ผู้นำควรส่งเสริมนโยบายที่สนับสนุนให้บุคลากรมีสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว (Work-Life Balance)

การพัฒนาเมตตาในผู้นำ สามารถทำได้ผ่านแนวทางต่อไปนี้

1. การปลูกฝังทัศนคติเชิงบวก (Positive Mindset) ผู้นำควรฝึกฝนการมองโลกในแง่ดี และการชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่น โดยตระหนักว่าความสำเร็จของบุคลากรคือความสำเร็จขององค์กร

2. การพัฒนาระบบการให้รางวัลและการยกย่องชมเชย องค์กรควรมีระบบการให้รางวัลและการยกย่องชมเชยที่เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีกำลังใจในการทำงาน

3. การสร้างโอกาสในการพัฒนาและความก้าวหน้า ผู้นำควรให้โอกาสบุคลากรได้พัฒนาตนเองและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผ่านการมอบหมายงานที่ท้าทาย การฝึกอบรม และการสนับสนุนการศึกษาต่อ

4. การส่งเสริมการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ผู้นำควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้และเติบโตไปด้วยกัน

การพัฒนาอุเบกขาในผู้นำ สามารถทำได้ผ่านแนวทางต่อไปนี้

1. การพัฒนาปัญญาและวิจารณญาณ ผู้นำควรพัฒนาปัญญาและวิจารณญาณในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่ลำเอียงด้วยอคติ

2. การยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ผู้นำควรบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม

3. การพัฒนาระบบการประเมินผลงานที่เป็นธรรม องค์กรควรมีระบบการประเมินผลงานที่มีมาตรฐาน เป็นธรรม และอยู่บนพื้นฐานของผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง

4. การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความยุติธรรม ผู้นำควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความยุติธรรม ความเสมอภาค และการเคารพสิทธิของบุคลากรทุกคน

กรณีศึกษา: ผู้นำเชิงพุทธในองค์กรสมัยใหม่

กรณีศึกษาที่ 1 บริษัท ธรรมนิติ จำกัด (มหาชน)

บริษัท ธรรมนิติ จำกัด (มหาชน) เป็นตัวอย่างขององค์กรที่นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 คุณพลกฤษณ์ แสงวณิช ประธานกรรมการได้นำหลักเมตตาและกรุณามาใช้ในการดูแลพนักงาน ผ่านนโยบายการพัฒนาบุคลากรและการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เกื้อกูล รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการยกย่องชมเชยและการให้โอกาสพัฒนาตนเอง (มุกิตา) และการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลที่เน้นความยุติธรรมและความโปร่งใส (อุเบกขา)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น บริษัทมีอัตราการลาออกของพนักงานต่ำ มีความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรสูง และมีผลประกอบการที่ดีอย่างต่อเนื่อง (นิตยสารผู้จัดการ, 2562)

กรณีศึกษาที่ 2 โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์

โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรภายใต้การนำของ นพ.มานะ ทวีวดีน ผู้อำนวยการโรงพยาบาล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับให้มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาต่อบุคลากรและผู้ป่วย ในด้านเมตตาและกรุณา โรงพยาบาลมีนโยบายดูแลสวัสดิการและความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างทั่วถึง มีระบบการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหา ด้านมุทิตา มีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกระดับ และ

มีการยกย่องชมเชยผู้ที่ปฏิบัติงานดีเด่น ส่วนด้านอุเบกขา มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม ยึดหลัก
 ธรรมาภิบาล และมีระบบการประเมินผลงานที่โปร่งใส

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โรงพยาบาลมีชื่อเสียงในด้านการให้บริการที่มีคุณภาพและเป็นที่น่าพอใจของ
 ประชาชน บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานสูง และมีอัตราการลาออกต่ำ (วารสารการบริหาร
 สาธารณสุข, 2563)

กรณีศึกษาที่ 3 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาที่นำหลักพุทธธรรมมาเป็น
 พื้นฐานในการบริหารจัดการองค์กร พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) อดีตอธิการบดี ได้
 วางรากฐานการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 อย่างชัดเจน มหาวิทยาลัยมีนโยบายส่งเสริมความเป็นอยู่
 ที่ดีของบุคลากรและนิสิต (เมตตา) มีระบบช่วยเหลือนิสิตที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และประสบปัญหา
 (กรุณา) ส่งเสริมและยกย่องคณาจารย์และนิสิตที่มีผลงานดีเด่น (มุทิตา) และมีระบบการบริหารที่โปร่งใส
 เป็นธรรม ตามหลักธรรมาภิบาล (อุเบกขา)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับในด้านการผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม
 และมีความรู้ความสามารถ บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กรสูง และมหาวิทยาลัยมีการพัฒนาอย่าง
 ต่อเนื่องและยั่งยืน (วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 2562)

ผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4 ต่อองค์กร

จากการศึกษาแนวคิดและกรณีศึกษาข้างต้น สามารถสรุปผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตาม
 หลักพรหมวิหาร 4 ต่อองค์กรได้ดังนี้

ผลกระทบต่อระดับบุคคล

1. ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) การศึกษาของ ศิริวรรณ เสรี
 รัตน์ และคณะ (2561) พบว่า ผู้นำที่แสดงพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 จะส่งผลให้บุคลากรมีความ
 ผูกพันต่อองค์กรสูงขึ้น โดยเฉพาะความผูกพันด้านจิตใจ (Affective Commitment) และความผูกพันด้าน
 บรรทัดฐาน (Normative Commitment)

2. ความพึงพอใจในการทำงาน (Job Satisfaction) งานวิจัยของ ชูชัย สมิทธิไกร (2562)
 แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่ได้รับการดูแลจากผู้นำที่มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา จะมีความพึง
 พอใจในการทำงานสูงกว่าบุคลากรที่อยู่ภายใต้ผู้นำแบบอื่น

3. ความเครียดในการทำงาน (Work Stress) การศึกษาของ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์
 (2563) พบว่า บุคลากรที่ทำงานภายใต้ผู้นำที่แสดงพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 มีระดับ
 ความเครียดในการทำงานต่ำกว่าบุคลากรที่ทำงานภายใต้ผู้นำแบบอื่น

4. การพัฒนาตนเอง (Self-development) งานวิจัยของ พิษิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2561) แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำที่มีหลักพรหมวิหาร 4 จะมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองสูงกว่าบุคลากรที่ไม่ได้รับการสนับสนุนดังกล่าว

ผลกระทบต่อระดับทีม

1. บรรยากาศการทำงานเป็นทีม (Team Climate) การศึกษาของ เกศราภรณ์ วิทยชาติ (2563) พบว่า ทีมงานที่มีผู้นำที่แสดงพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีบรรยากาศการทำงานที่เปี่ยมด้วยความไว้วางใจ การเกื้อกูลกัน และการร่วมมือร่วมใจ

2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) งานวิจัยของ อภรณ์ ภู่วิทยพันธ์ (2562) แสดงให้เห็นว่า ทีมงานที่มีผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในทีมสูงกว่าทีมงานที่มีผู้นำแบบอื่น

3. การจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) การศึกษาของ ศุภชัย ยาวะประภาษ (2562) พบว่า ทีมงานที่มีผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพมากกว่าทีมงานที่มีผู้นำแบบอื่น

ผลกระทบต่อระดับองค์กร

1. ผลการดำเนินงานขององค์กร (Organizational Performance) งานวิจัยของ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2561) แสดงให้เห็นว่า องค์กรที่มีผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าองค์กรที่มีผู้นำแบบอื่น ทั้งในแง่ของผลการดำเนินงานทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่การเงิน

2. วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) การศึกษาของ นิสดารักษ์ เวชยานนท์ (2563) พบว่า องค์กรที่มีผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเอื้ออาทร การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) งานวิจัยของ สุรพล สุยะพรหม (2562) แสดงให้เห็นว่า องค์กรที่มีผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 จะให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าองค์กรที่มีผู้นำแบบอื่น

4. ความยั่งยืนขององค์กร (Organizational Sustainability) การศึกษาของ วราภรณ์ สามโกเศศ (2563) พบว่า องค์กรที่มีผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจมากกว่าองค์กรที่มีผู้นำแบบอื่น เนื่องจากมีความสมดุลระหว่างการเติบโตทางธุรกิจ การพัฒนาบุคลากร และความรับผิดชอบต่อสังคม

เห็นว่า บุคลากรที่ได้รับการดูแลจากผู้นำที่มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา จะมีความพึงพอใจในการทำงานสูงกว่าบุคลากรที่อยู่ภายใต้ผู้นำแบบอื่น

ข้อท้าทายและข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาภาวะผู้นำ

แม้ว่าภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีประโยชน์มากมาย แต่การนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรสมัยใหม่ก็มีข้อท้าทายและข้อจำกัดที่ควรพิจารณา ดังนี้

ข้อท้าทายด้านความเข้าใจและการตีความ

1. **ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักธรรม** หลายคนอาจเข้าใจว่าการมีเมตตาและกรุณาหมายถึงการไม่เด็ดขาดหรือไม่กล้าตัดสินใจ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน การแก้ไขคือการศึกษาความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายและการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในบริบทของการเป็นผู้นำ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2561)

2. **การประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่าง** การนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปประยุกต์ใช้ในองค์กรที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยม อาจเป็นความท้าทาย ผู้นำจำเป็นต้องปรับการสื่อสารและการนำเสนอให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร (พระราชวรมณี, 2562)

ข้อจำกัดในการพัฒนา

1. **เวลาและความต่อเนื่อง** การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ต้องใช้เวลาและความต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นการพัฒนาทั้งทางด้านความคิด จิตใจ และพฤติกรรม ซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น (วิจิตร ศรีสอาน, 2563)

2. **แรงกดดันทางธุรกิจ** ในโลกธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง ผู้นำอาจเผชิญกับแรงกดดันให้มุ่งเน้นผลลัพธ์ระยะสั้นมากกว่าการพัฒนาความสัมพันธ์และการดูแลบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 การแก้ไขคือการศึกษาความเข้าใจว่าการดูแลบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในระยะยาว (อานันท์ ปันยารชุน, 2562)

แนวทางการแก้ไขข้อท้าทายและข้อจำกัด

1. **การให้ความรู้และการฝึกอบรม** องค์กรควรจัดให้มีการให้ความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 และการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติจริง (พระธรรมโกศาจารย์, 2559)

2. **การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุน** องค์กรควรสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยการกำหนดค่านิยมองค์กรที่สอดคล้องกับหลักธรรม และการสร้างแบบอย่างที่ดีจากผู้บริหารระดับสูง (ศ.ดร.สมภาร พรหมทา, 2563)

3. **การวัดผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับ** องค์กรควรมีระบบการวัดผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อให้ผู้นำได้ทราบจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา (ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2562)

4. **การสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้** องค์กรควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ระหว่างผู้นำที่สนใจพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน (พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, 2560)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4 ชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่ดำเนินตามหลักพรหมวิหาร 4 จะมีทั้งความเมตตา ความกรุณา ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น และความวางใจเป็นกลาง ซึ่งนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เกื้อกูลและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมและกรณีศึกษา สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้ดังนี้

1. การพัฒนาผู้นำแบบองค์รวม การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ที่ครอบคลุมทั้งด้านความคิด จิตใจ และพฤติกรรม โดยเริ่มจากการพัฒนาสติและปัญญา การฝึกฝนจิตใจให้มีคุณธรรม และการแสดงออกทางพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรม

2. การบูรณาการกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ ควรมีการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 กับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ เช่น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) หรือ ภาวะผู้นำที่รับใช้ผู้อื่น (Servant Leadership) เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กรสมัยใหม่

3. การสร้างระบบและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุน ควรมีการสร้างระบบและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 เช่น ระบบการคัดเลือกและพัฒนาผู้นำ ระบบการประเมินผลงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณธรรมและจริยธรรม

4. การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ควรมีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการศึกษาผลกระทบในระยะยาวและการพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่มีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักพรหมวิหาร 4 นำเสนอทางเลือกที่มีคุณค่าในการพัฒนาผู้นำและองค์กรในยุคปัจจุบัน หลักธรรมอันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ช่วยให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสมดุลระหว่างการบรรลุเป้าหมายขององค์กรและการดูแลความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร นำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ รินศรี. (2562). ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับประสิทธิผลองค์กร: กรณีศึกษาองค์กรภาครัฐ. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 45(1), 112-127.
- ชูชัย สมितिไกร. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กับความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน. วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 7(2), 15-31.
- ณัฐวุฒิ พงศ์สิริ. (2563). อุเบกขาในการบริหาร: กุญแจสู่ความไว้วางใจในองค์กร. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 27(2), 78-93.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2561). ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับผลการดำเนินงานขององค์กร: การศึกษาเชิงประจักษ์ในองค์กรธุรกิจไทย. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 16(2), 45-57.

- ธวัชชัย บุญมี. (2562). ผลของการประยุกต์ใช้หลักกฎเกณฑ์ในการลดความเครียดในการทำงาน. วารสารพฤกษศาสตร์, 25(2), 112-129.
- นิตยสารผู้จัดการ. (2562). ธรรมเนียม: ต้นแบบองค์กรธรรมภิบาล. ฉบับที่ 469, หน้า 48-52.
- นิตยสาร เวชยานนท์. (2563). วัฒนธรรมองค์กรเชิงพุทธ: กรณีศึกษาขององค์กรที่นำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้. วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, 60(3), 112-135.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2563). ภาวะผู้นำตามหลักภูมิปัญญาและการสร้างบรรยากาศการทำงานเชิงบวก. วารสารพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 12(1), 78-94.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2559). พุทธวิธีบริหาร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 48). ธรรมสภา.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2558). การพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำเชิงพุทธในศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ. (2560). พรหมวิหาร 4: หลักธรรมแห่งผู้นำในยุคดิจิทัล. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 5(1), 245-260.
- พระมหาอุทัย วชิรเมธี. (2563). ผู้นำแห่งอนาคต: วิสัยทัศน์และคุณธรรม. สำนักพิมพ์ศยาม.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้: คนและความรู้สู่การพัฒนา. โครงการสร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2561). พุทธสันติวิธี: การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง. 21 เซ็นจูรี่.
- พระราชวรมนูณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2562). ภาวะผู้นำเชิงพุทธในโลกยุคใหม่. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 10(1), 1-18.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2561). การพัฒนาบุคลากรตามหลักพุทธธรรม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศ.ดร.สมภาร พรหมทา. (2563). พุทธปรัชญากับการบริหารองค์กร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2561). พฤติกรรมองค์กรและการบริหารทรัพยากรมนุษย์. ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2562). ภาวะผู้นำกับการจัดการความขัดแย้งในองค์กร. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 17(1), 73-92.
- สุวิญ รักษัตย์. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(2), 13-28.
- วราภรณ์ สามโกเศศ. (2563). ผู้นำกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในศตวรรษที่ 21. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, 38(1), 1-22.

- วารสารการบริหารสาธารณสุข. (2563). *กรณีศึกษา: การบริหารโรงพยาบาลตามหลักพรหมวิหาร 4*. ฉบับที่ 49, หน้า 78-94.
- วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา. (2562). *มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ต้นแบบมหาวิทยาลัยพุทธศาสตร์แห่งโลก*. ฉบับที่ 26, หน้า 112-128.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2563). *การพัฒนาผู้นำองค์กรยุคใหม่*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2561). *ภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์*. ทิพย์วิสุทธิ.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2562). *ธรรมาภิบาลในการบริหารธุรกิจ*. สำนักพิมพ์ตะวันออก.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2562). *การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ*. เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Marques, J. (2015). *Business and Buddhism*. New York: Routledge.
- Payutto, P. A. (2017). *Buddhist economics: A middle way for the market place*. Bangkok: Buddhadhamma Foundation.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday/Currency.

การกระจายอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นในประเทศไทย DECENTRALIZATION AND INTERGOVERNMENTAL RELATIONS IN THAILAND

ทวีศักดิ์ ไครบุต

Taweesak Kraiboot

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University: Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: Taweesak.kra@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการของการกระจายอำนาจในประเทศไทยและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิเคราะห์ถึงรูปแบบ กฎหมาย นโยบาย และความท้าทายที่เกิดขึ้นในกระบวนการกระจายอำนาจตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน การศึกษาพบว่า แม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติยังคงประสบกับความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างการบริหารที่ยังคงรวมศูนย์ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการแทรกแซงจากส่วนกลาง จากการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์และทฤษฎี บทความแบ่งพัฒนาการออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ยุคก่อนการปฏิรูป (ก่อนปี 2540) ยุคปฏิรูป (2540-2549) และยุคชะลอการกระจายอำนาจ (2550-ปัจจุบัน) โดยพบว่าช่วงหลังมีปรากฏการณ์การถดถอยของกระบวนการกระจายอำนาจที่สะท้อนผ่านการดึงอำนาจกลับสู่ส่วนกลาง การเพิ่มกลไกการกำกับดูแล และการชะลอการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณ ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น ได้แก่ การทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ การพึ่งพาทางการคลัง และระบบการกำกับดูแลที่เข้มงวด บทความนี้เสนอแนวทางเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการกระจายอำนาจในบริบทของประเทศไทย โดยเน้นการปฏิรูปโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การกระจายอำนาจ, การปกครองท้องถิ่น, ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น, ธรรมาภิบาลท้องถิ่น, ประเทศไทย

Abstract

This article examines the development of decentralization in Thailand and intergovernmental relations between central government and local administrative organizations. It analyzes the forms, laws, policies, and challenges in the decentralization process from the promulgation of the 1997 Constitution to the present. The study reveals that despite Thailand

having legal frameworks and policies promoting decentralization, implementation faces numerous challenges, particularly regarding centralized administrative structures, budget limitations, and central government intervention. From historical and theoretical analysis, the article divides development into three periods: pre-reform (before 1997), reform (1997-2006), and decentralization deceleration (2007-present). The latter period demonstrates a regression in decentralization reflected through recentralization of power, increased supervisory mechanisms, and delays in transferring functions and budgets. Key issues affecting intergovernmental relations include overlapping authorities, fiscal dependency, and strict supervisory systems. The article proposes approaches to enhance decentralization effectiveness in the Thai context, emphasizing reform of intergovernmental relations, capacity development of local administrative organizations, and promotion of citizen participation. These approaches aim to strengthen local democracy and sustainable development.

Keywords: Decentralization, Local Government, Intergovernmental Relations, Local Governance, Thailand

บทนำ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นการถ่ายโอนอำนาจ ทรัพยากร และความรับผิดชอบจากรัฐบาลกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Cheema & Rondinelli, 2007) การกระจายอำนาจในประเทศไทยมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2440 สมัยรัชกาลที่ 5 แต่การกระจายอำนาจในยุคแรกมีลักษณะจำกัดและเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของรัฐบาลกลาง (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2553) การกระจายอำนาจแบบสมัยใหม่เริ่มชัดเจนขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยจุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งวางรากฐานการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นไทย (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2557)

ในแง่แนวคิดทางวิชาการ Smith (1985) อธิบายว่าการกระจายอำนาจเป็นการถ่ายโอนอำนาจทางการเมืองการปกครองจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการสาธารณะในท้องถิ่นของตน ขณะที่ Oates (1999) เสนอทฤษฎี "ความเหมาะสมทางการคลัง" (Fiscal Equivalence) ที่อธิบายว่าการจัดบริการสาธารณะควรดำเนินการโดยหน่วยงานที่มีขอบเขตพื้นที่ครอบคลุมประชากรที่ได้รับประโยชน์และต้นทุนจากบริการนั้น ในบริบทของสังคมไทย ปธาน สุวรรณมงคล (2554) ชี้ว่าการกระจายอำนาจไม่เพียงเป็นเครื่องมือพัฒนาประสิทธิภาพการบริการสาธารณะ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยระดับรากหญ้า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง

แม้ประเทศไทยดำเนินนโยบายกระจายอำนาจมากกว่าสองทศวรรษ แต่งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าการกระจายอำนาจยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีลักษณะไม่เท่าเทียมและขาดความชัดเจนในการแบ่งบทบาทหน้าที่ (Krueathep, 2019; ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ, 2563) วุฒิสสาร ตันไชย (2557) วิเคราะห์ว่าความไม่สมดุลนี้เป็นผลจากปัจจัยทางการเมือง สังคมวัฒนธรรม และโครงสร้างระบบราชการไทยที่มีรากฐานจากการรวมศูนย์อำนาจ ยิ่งกว่านั้น Unger และ Mahakanjana (2016) ชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์การถดถอยของกระบวนการกระจายอำนาจในประเทศไทย โดยเฉพาะหลังการรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 ที่มีความพยายามดึงอำนาจกลับสู่ส่วนกลางผ่านการออกกฎหมายและนโยบายที่ลดทอนความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Agranoff และ Radin (2015) เสนอแนวคิด "การบริหารงานแบบเครือข่าย" (Network Governance) ที่มองว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นควรเป็นความสัมพันธ์แบบเครือข่ายความร่วมมือที่ทุกฝ่ายมีอิสระและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงเป็นแบบลำดับชั้น โดยรัฐบาลกลางมีอำนาจกำกับดูแลและควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเข้มงวด (อรทัย ก๊กผล, 2558) ในด้านการคลัง ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2560) ชี้ว่าการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางในสัดส่วนสูงเป็นอุปสรรคต่อความเป็นอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์พัฒนาการและสถานการณ์ปัจจุบันของการกระจายอำนาจในประเทศไทย โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงปัญหาและความท้าทาย พร้อมเสนอแนวทางปรับปรุงกระบวนการกระจายอำนาจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคำนึงถึงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทย การศึกษานี้มีประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการโดยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจในบริบทไทย และในเชิงนโยบายโดยให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการกระจายอำนาจในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

นิยามและความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นแนวคิดที่มีความหมายกว้างและถูกให้คำนิยามแตกต่างกันไปตามบริบทและมุมมองของนักวิชาการ Schneider (2003) อธิบายว่า การกระจายอำนาจหมายถึงการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจจากระดับสูงไปสู่ระดับที่ต่ำกว่าในองค์กรหรือระบบการปกครอง โดย Rondinelli (1983) ได้จำแนกการกระจายอำนาจออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การแปรรูป (Privatization) 2) การมอบอำนาจ (Delegation) 3) การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) และ 4) การถ่ายโอนอำนาจ (Devolution) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีระดับความเข้มข้นของการกระจายอำนาจที่แตกต่างกัน ในบริบทของไทย วสันต์ เหลืองประภัสร์ (2558) อธิบายว่า การกระจายอำนาจคือกระบวนการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ทรัพยากร และการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังหน่วยงานระดับล่าง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ

การศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจมีพื้นฐานทางทฤษฎีที่หลากหลาย โดยทฤษฎีที่สำคัญประกอบด้วย

1. ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Theory) โดย Tiebout (1956) เสนอแนวคิด "การลงคะแนนด้วยเท้า" (Voting with Feet) ที่อธิบายว่าการแข่งขันระหว่างหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะส่งเสริมให้เกิดการจัดบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

2. ทฤษฎีตัวแทน-ตัวการ (Principal-Agent Theory) Moe (1984) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลาง (ตัวการ) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ตัวแทน) ซึ่งมีการถ่ายโอนอำนาจและทรัพยากรเพื่อดำเนินภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีกลไกการติดตามตรวจสอบเพื่อลดปัญหาการไม่สมมาตรของข้อมูลและความเสี่ยงทางศีลธรรม

3. ทฤษฎีธรรมาภิบาลท้องถิ่น (Local Governance Theory) Stoker (2011) เสนอว่าการกระจายอำนาจเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาธรรมาภิบาลท้องถิ่น ซึ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการร่วมกันบริหารจัดการท้องถิ่น

4. ทฤษฎีความเป็นอิสระท้องถิ่น (Local Autonomy Theory) ตามแนวคิดของ Clark (1984) ซึ่งเน้นการศึกษาระดับความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การจัดทำบริการสาธารณะ และการบริหารงบประมาณโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลกลาง

ประโยชน์และข้อจำกัดของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจถูกคาดหวังว่าจะนำมาซึ่งประโยชน์หลายประการ ซึ่ง Shah และ Thompson (2004) ได้สรุปไว้ได้แก่ การพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ การตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น และการลดความเหลื่อมล้ำและการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ห่างไกล

อย่างไรก็ตาม Bardhan และ Mookherjee (2006) ชี้ให้เห็นว่า การกระจายอำนาจอาจนำมาซึ่งข้อจำกัดและความท้าทายหลายประการ เช่น ความเสี่ยงต่อการครอบงำโดยชนชั้นนำท้องถิ่น (Elite Capture) ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างท้องถิ่นที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ปัญหาการคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่น ข้อจำกัดด้านขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในบริบทของประเทศไทย อภิชาติ สถิตินิรามัย (2562) พบว่า การกระจายอำนาจที่ขาดการเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสมอาจนำไปสู่ปัญหาการแทรกแซงจากนักการเมืองท้องถิ่นและการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

พัฒนาการของการกระจายอำนาจในประเทศไทย

ยุคก่อนการปฏิรูปการกระจายอำนาจ (ก่อนปี พ.ศ. 2540) ประวัติศาสตร์การปกครองท้องถิ่นของไทยมีรากฐานมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการปฏิรูปการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล

อย่างไรก็ตาม การปกครองท้องถิ่นในยุคแรกยังมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจและเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมพื้นที่มากกว่าการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2559) ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มีความพยายามในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เช่น เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่และทรัพยากร

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2537 เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นการยกระดับสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทำให้โครงสร้างการปกครองท้องถิ่นครอบคลุมทั่วประเทศและเป็นการวางรากฐานสำหรับการปฏิรูปการกระจายอำนาจในระยะต่อมา (จรัส สุวรรณมาลา, 2558)

ยุคปฏิรูปการกระจายอำนาจ (พ.ศ. 2540 - 2549) การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการกระจายอำนาจในประเทศไทย โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน และวางหลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ และการบริหารงานบุคคล (ปธาน สุวรรณมงคล, 2554)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกถ.) และการจัดทำแผนการกระจายอำนาจ เพื่อถ่ายโอนภารกิจงบประมาณ และบุคลากรจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วิระศักดิ์ เครือเทพ, 2562)

ช่วงเวลานี้เป็นยุคทองของการกระจายอำนาจในประเทศไทย มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง การถ่ายโอนภารกิจจากรัฐบาลกลางสู่ท้องถิ่น และการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนที่สูงขึ้น โดย Chardchawarn (2010) พบว่า สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.9 ในปี พ.ศ. 2540 เป็นร้อยละ 25.17 ในปี พ.ศ. 2549

ยุคชะลอการกระจายอำนาจ (พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน) หลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 การกระจายอำนาจในประเทศไทยเริ่มชะลอตัวลง แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังคงรับรองหลักการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติกลับมีการถ่วงดุลอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2560)

ระยะเวลาที่ผ่านมาเกิดปรากฏการณ์สำคัญคือ การถดถอยของกระบวนการกระจายอำนาจ (Decentralization Regression) โดย Unger และ Mahakanjana (2016) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลกลางพยายามลดบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและดึงอำนาจกลับสู่ส่วนกลางผ่านนโยบายต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) เพื่อกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการชะลอการถ่ายโอนภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจ

สถานการณ์ยิ่งทวีความซับซ้อนมากขึ้นหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีการเพิ่มมาตรการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและลดความเป็นอิสระในการบริหารงานท้องถิ่น (พลอย สืบวิเศษ และคณะ, 2564) โดยใน

รัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 250 วางหลักให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและท้องถิ่นต้องนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกำหนดทิศทางการพัฒนาจากบนลงล่าง (Top-down)

รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นในประเทศไทย

โครงสร้างและรูปแบบการปกครองท้องถิ่น ปัจจุบันประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยแต่ละรูปแบบมีโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และระบบงบประมาณที่แตกต่างกัน (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2561) การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการผ่านระบบการบังคับบัญชาตามสายงานของกระทรวงมหาดไทย โดยผู้ว่าราชการจังหวัดกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล ส่วนนายอำเภอกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่ง ורתัย กักผล (2563) เห็นว่า โครงสร้างความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงานอย่างจำกัด

การแบ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ การแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน Nagai et al. (2008) พบว่า แม้จะมีการกำหนดภารกิจที่ต้องถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในแผนการกระจายอำนาจ แต่หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังคงดำเนินการที่เหล่านี้นในพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดความสมดุลระหว่างภารกิจที่ถ่ายโอนกับงบประมาณและบุคลากรที่สนับสนุน โดย เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2556) ซึ่งให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจจำนวนมาก แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอเพื่อดำเนินภารกิจดังกล่าว

ระบบการคลังท้องถิ่นและการจัดสรรทรัพยากร ระบบการคลังท้องถิ่นเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น โดย ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2561) พบว่า รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มาจากการจัดสรรของรัฐบาลกลาง ทำให้ท้องถิ่นขาดความสนใจในการพัฒนาแหล่งรายได้ของตนเองและยังคงพึ่งพารัฐบาลกลางในการสนับสนุนทางการเงินข้อมูลจาก Krueathep (2022) แสดงให้เห็นว่า รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 10-15 ของรายได้ทั้งหมด ส่วนที่เหลือมาจากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง ซึ่งมักมีเงื่อนไขและข้อจำกัดในการใช้จ่าย ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดอิสระในการตัดสินใจเชิงนโยบายตามบริบทและความต้องการของพื้นที่

กลไกการกำกับดูแลและตรวจสอบ กลไกการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีลักษณะที่เข้มงวดและมีหลายช่องทาง โดย ชาญชัย แสงศักดิ์ (2560) ระบุว่า การกำกับดูแลดำเนินการทั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) กลไกการกำกับดูแลที่ซ้ำซ้อนนี้ส่งผลให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นขาดความกล้าตัดสินใจและดำเนินโครงการเชิงรุก เนื่องจากความกังวลต่อการถูก

ตรวจสอบ (กวาดล เทียนวิริยะกุล, 2563) ในขณะที่ Kamnuansilpa et al. (2019) เสนอว่า ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการกำกับดูแลจากการควบคุมก่อนดำเนินการ (Ex-ante Control) เป็นการติดตามประเมินผลภายหลัง (Ex-post Evaluation) เพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระและความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาและความท้าทายของการกระจายอำนาจในประเทศไทย

ปัญหาเชิงโครงสร้างและนโยบาย การกระจายอำนาจในประเทศไทยประสบกับปัญหาเชิงโครงสร้างและนโยบายหลายประการ โดย วุฒิสสาร ตันไชย (2559) ระบุปัญหาสำคัญดังนี้

1. ความไม่สอดคล้องระหว่างกฎหมายและนโยบาย แม้จะมีกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติกลับมีความพยายามในการรวมศูนย์อำนาจผ่านการออกระเบียบและคำสั่งที่จำกัดอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ ขาดการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดความขัดแย้งและความสับสนในการปฏิบัติงาน
3. ขนาดและจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมาก (ประมาณ 7,850 แห่ง) และมีขนาดเล็ก ทำให้ขาดความประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) และประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ
4. การขาดความต่อเนื่องของนโยบาย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับชาติส่งผลให้นโยบายการกระจายอำนาจขาดความต่อเนื่อง โดยรัฐบาลบางยุคให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ ในขณะที่บางยุคกลับพยายามรวมศูนย์อำนาจกลับสู่ส่วนกลาง นอกจากนี้ ประภัสสร เทพชาตรี (2562) ยังชี้ให้เห็นว่า การมีระบบราชการส่วนภูมิภาคที่เข้มแข็งทำให้เกิดอุปสรรคต่อการถ่ายโอนอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากระบบราชการมีแนวโน้มที่จะปกป้องอำนาจและทรัพยากรของตนเอง

ข้อจำกัดด้านศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยยังประสบกับข้อจำกัดด้านศักยภาพหลายประการ ซึ่ง ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาพบว่า

1. ปัญหาด้านบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง โดยเฉพาะองค์กรขนาดเล็ก ประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงมีอัตราการหมุนเวียนของบุคลากรสูง
2. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้และความเป็นอิสระทางการคลังที่จำกัด ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่หรือริเริ่มนวัตกรรมบริการสาธารณะได้
3. ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังขาดความพร้อมในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและการให้บริการประชาชน
4. ปัญหาด้านธรรมาภิบาล ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การเล่นพรรคเล่นพวก และการขาดความโปร่งใสในการบริหารงานยังคงเป็นปัญหาสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไทย

สอดคล้องกับ Rajchagool (2019) ที่พบว่า ข้อจำกัดด้านศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเหตุผลสำคัญที่ถูกนำมาอ้างเพื่อชะลอหรือยกเลิกการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจ แต่ในบริบทของประเทศไทย ยังพบปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ โดย ฤทธิวิทย์ บุรีกุล และคณะ (2561) ศึกษาพบว่า

1. ข้อจำกัดด้านช่องทางการมีส่วนร่วม แม้จะมีกฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่ในทางปฏิบัติมักเป็นเพียงการจัดเวทีประชาคมตามข้อกำหนดทางกฎหมาย โดยไม่ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. ปัญหาเครือข่ายอุปถัมภ์ในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์และการเมืองในท้องถิ่นส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนถูกครอบงำโดยกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

3. ข้อจำกัดด้านความรู้และความตระหนักของประชาชน ประชาชนจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงสิทธิและช่องทางการมีส่วนร่วม

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2564) เสนอว่า การเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นควรมุ่งเน้นการพัฒนาพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizenship) ซึ่งจะนำไปสู่การกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นในบริบทของประเทศไทย

การปฏิรูปโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การปฏิรูปโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ โดย วีระศักดิ์ เครือเทพ (2562) เสนอแนวทางดังนี้

1. การแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน โดยยึดหลักความใกล้ชิดกับประชาชน (Subsidiarity Principle) ซึ่งให้หน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะ

2. การปรับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์จากการสั่งการและควบคุม (Command and Control) เป็นการประสานความร่วมมือและสนับสนุน (Coordination and Support) โดยรัฐบาลกลางควรทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรฐานในภาพรวม ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการออกแบบและจัดบริการสาธารณะตามบริบทของพื้นที่

3. การปฏิรูประบบการกำกับดูแล ปรับเปลี่ยนรูปแบบการกำกับดูแลจากการควบคุมในทุกขั้นตอน เป็นการกำกับดูแลเท่าที่จำเป็นและมุ่งเน้นการติดตามประเมินผล โดย พงศ์สิทธิ์ ศรีสมทรัพย์ (2564) เสนอให้ลดการกำกับดูแล (Deregulation) และเพิ่มการกระจายอำนาจตัดสินใจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ Puang-ngam (2017) ยังเสนอให้มีการจัดตั้งสภาการกระจายอำนาจแห่งชาติ (National Council for Decentralization) ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและติดตามการกระจายอำนาจในระดับประเทศ

การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่น การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น โดย ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ (2563) เสนอแนวทางดังนี้

1. การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การปฏิรูประบบการคลังท้องถิ่น เพิ่มอำนาจในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรับปรุงระบบการจัดสรรเงินอุดหนุน และส่งเสริมนวัตกรรมทางการคลังท้องถิ่น เช่น การระดมทุนผ่านพันธบัตรท้องถิ่น หรือการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnership)

3. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะร่วมกัน (Inter-local Cooperation) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการดำเนินงาน

4. การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Local Government) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานและการให้บริการประชาชน

นอกจากนี้ Tanchai (2017) ยังเสนอให้มีการปรับโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีขนาดที่เหมาะสม (Right-sizing) ผ่านการควบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก หรือการส่งเสริมความร่วมมือในรูปแบบสหการ (Syndicate) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและควมมีประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ โดย ประเวศ วะสี (2560) และ อรทัย ก๊กผล (2563) เสนอแนวทางดังนี้

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมท้องถิ่น และพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและประชาธิปไตยท้องถิ่น

2. การปรับโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาการปรับขนาดและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และภารกิจ โดยสนับสนุนการควบรวมหรือการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก

3. การสร้างวัฒนธรรมการกระจายอำนาจ ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนทัศนคติและวัฒนธรรมองค์กรของภาครัฐจากการรวมศูนย์อำนาจเป็นการกระจายอำนาจและการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ

บทสรุป

การศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการ ความท้าทาย และแนวทางการพัฒนาที่ซับซ้อน จากการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า แม้ประเทศไทยจะมีการดำเนินนโยบายกระจายอำนาจอย่างต่อเนื่องกว่าสอง

ทศวรรษนับตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 แต่ในทางปฏิบัติยังประสบกับปัญหาและข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลให้การกระจายอำนาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในแง่พัฒนาการ การกระจายอำนาจในประเทศไทยมีรากฐานมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่เริ่มมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงสำคัญ ได้แก่ ยุคก่อนการปฏิรูป (ก่อนปี 2540) ยุคปฏิรูป (2540-2549) และยุคชะลอการกระจายอำนาจ (2550-ปัจจุบัน) ซึ่งในยุคหลังพบว่ามีแนวโน้มของการถดถอยของกระบวนการกระจายอำนาจ (Decentralization Regression) ผ่านการดึงอำนาจกลับสู่ส่วนกลาง การชะลอการถ่ายโอนภารกิจ และการเพิ่มมาตรการกำกับดูแลที่เข้มงวด

ปัญหาสำคัญของการกระจายอำนาจในประเทศไทยประกอบด้วยปัญหาเชิงโครงสร้างและนโยบาย ได้แก่ ความไม่สอดคล้องระหว่างกฎหมายและการปฏิบัติ การทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ข้อจำกัดด้านขนาดและจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการขาดความต่อเนื่องของนโยบาย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดด้านศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี และธรรมาภิบาล รวมถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นในปัจจุบันยังคงมีลักษณะของความสัมพันธ์แบบลำดับชั้น (Hierarchical Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์แบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ตามแนวคิดการบริหารงานแบบเครือข่าย (Network Governance) ซึ่งสะท้อนผ่านระบบการกำกับดูแลที่เข้มงวด การพึ่งพาทางการคลังในสัดส่วนที่สูง และข้อจำกัดในการตัดสินใจเชิงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติอย่างบูรณาการ ได้แก่ การปฏิรูปโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจโดยการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน การปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์จากการสั่งการและควบคุมเป็นการประสานความร่วมมือและสนับสนุน และการปฏิรูประบบการกำกับดูแล ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ การปฏิรูประบบการคลัง การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น และการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับดูแลและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ การพัฒนาการกระจายอำนาจในประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งรัฐบาลกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน โดยมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นที่สมดุล มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นในประเทศไทย มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

ในระดับนโยบายและกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทบทวนและแก้ไขกฎหมายการกระจายอำนาจให้มีความชัดเจนในการแบ่งบทบาทระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนรูปแบบการกำกับดูแลจากการควบคุมก่อนดำเนินการเป็นการประเมินผลหลังดำเนินการ เพื่อเพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานท้องถิ่น

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับข้อจำกัดและความท้าทายไปพัฒนาศักยภาพองค์กร โดยเฉพาะด้านการจัดเก็บรายได้และการบริหารงบประมาณ รวมถึงแสวงหาความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากร ในขณะเดียวกัน ภาคประชาสังคมและสถาบันวิชาการควรส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนาบุคลากรและการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญ สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่ นอกจากนี้ สื่อมวลชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับปรุงการสื่อสารให้มีความโปร่งใสและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมจากประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรให้ความสำคัญกับประเด็นต่อไปนี้

1. การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่นที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย เน้นการพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์ที่สมดุล คำนึงถึงบริบทเฉพาะของไทย และนำเสนอทางเลือกที่ส่งเสริมประชาธิปไตยท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการรับมือกับความท้าทายร่วมสมัย เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สภาพภูมิอากาศ การปฏิวัติดิจิทัล และการเคลื่อนย้ายแรงงาน

3. การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างการกำกับดูแลโดยรัฐบาลกลางกับการกำกับดูแลโดยประชาชน เพื่อนำไปสู่ธรรมาภิบาลท้องถิ่นที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2556). การกระจายอำนาจทางการคลังและการบริหารการคลังท้องถิ่น. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรัส สุวรรณมาลา. (2558). การกระจายอำนาจกับการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย: หลักการแนวคิด และประสบการณ์. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2560). คำอธิบายกฎหมายปกครองท้องถิ่น. วิญญูชน.

- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2560). เศรษฐศาสตร์การคลังท้องถิ่น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2561). การคลังท้องถิ่น: การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2561). รายงานผลการศึกษาศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น. สถาบันพระปกเกล้า.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). การปกครองท้องถิ่นไทย: จากยุคปฏิรูปสู่ปัจจุบัน. วิญญูชน.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2560). ทิศทางการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นไทย. วิญญูชน.
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2562). ปัญหาและความท้าทายในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นไทย. วารสารการเมืองการปกครอง, 9(1), 1-22.
- ประเวศ วะสี. (2560). ประชาธิปไตยท้องถิ่น: พลังขับเคลื่อนประเทศไทย. มูลนิธิสาธาณสุขแห่งชาติ.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). การกระจายอำนาจ: แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย: บทวิเคราะห์และทิศทางในอนาคต. โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พลอย สืบวิเศษ และคณะ. (2564). การกระจายอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560: ความท้าทายและทิศทางในอนาคต. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 47(1), 184-208.
- ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2563). การกระจายอำนาจกับการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในประเทศไทย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ และคณะ. (2564). การประเมินศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 15(1), 89-103.
- ภูวดล เทียนวิริยะกุล. (2563). ระบบการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย: ปัญหาและแนวทางการพัฒนา. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, 12(2), 135-157.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2558). การกระจายอำนาจกับการปฏิรูปการบริหารจัดการท้องถิ่น. สถาบันพระปกเกล้า.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2559). หลักการและแนวคิดการปกครองท้องถิ่นไทย. โฟร์เพช.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2562). ท้องถิ่นไทยในอนาคต: แนวโน้มและทิศทางการกระจายอำนาจ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2557). แนวทางการปฏิรูปการกระจายอำนาจในประเทศไทย. สถาบันพระปกเกล้า.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2559). รายงานวิจัยการกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในประเทศไทย. สถาบันพระปกเกล้า.
- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาประเทศไทย. มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2561). *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2562). การกระจายอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่น: ผลกระทบและข้อเสนอเชิงนโยบาย. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง*, 7(2), 5-28.
- อรรถัย ก๊กผล. (2558). *การบริหารปกครองท้องถิ่น*. มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- อรรถัย ก๊กผล. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ทฤษฎีและปฏิบัติ*. สถาบันพระปกเกล้า.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2557). *การกระจายอำนาจและการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มิติใหม่.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2564). *ประชาธิปไตยท้องถิ่น: การเมืองของใคร โดยใคร เพื่อใคร*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Agranoff, R., & Radin, B. A. (2015). Deil Wright's overlapping model of intergovernmental relationships: The basis for contemporary intergovernmental relationships. *Publius: The Journal of Federalism*, 45(1), 139-159.
- Bardhan, P., & Mookherjee, D. (2006). *Decentralization and local governance in developing countries: A comparative perspective*. MIT Press.
- Chardchawarn, S. (2010). Local governance in Thailand: The politics of decentralization and the roles of bureaucrats, politicians, and the people. *VRF Series*, 459, 1-24.
- Cheema, G. S., & Rondinelli, D. A. (2007). *Decentralizing governance: Emerging concepts and practices*. Brookings Institution Press.
- Clark, G. L. (1984). A theory of local autonomy. *Annals of the Association of American Geographers*, 74(2), 195-208.
- Kamnuansilpa, P., Wongthanasu, S., & Ando, H. (2019). Thailand's local administrative organizations and the treason of decentralization. *International Journal of Public Administration*, 42(10), 810-820.
- Krueathep, W. (2019). The future of Thailand's local government: Who wants decentralization? *Japanese Journal of Political Science*, 20(2), 105-120.
- Krueathep, W. (2022). Thailand municipal finance: Structure, performance, and challenges. *Journal of Asian Public Policy*, 15(1), 41-59.
- Moe, T. M. (1984). The new economics of organization. *American Journal of Political Science*, 28(4), 739-777.

- Nagai, F., Funatsu, T., & Kagoya, K. (2008). Central-local government relationship in Thailand. In F. Nagai, N. Mektrairat, & T. Funatsu (Eds.), *Local government in Thailand—Analysis of local administrative organization survey* (pp. 1-30). Institute of Developing Economies.
- Oates, W. E. (1999). An essay on fiscal federalism. *Journal of Economic Literature*, 37(3), 1120-1149.
- Puang-ngam, K. (2017). Local governance and decentralization in Thailand. In A. Farazmand (Ed.), *Global encyclopedia of public administration, public policy, and governance* (pp. 3630-3640). Springer.
- Rajchagool, C. (2019). The unfinished business: The evolution of Thailand's decentralization reform. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 40(3), 635-642.
- Rondinelli, D. A. (1983). Implementing decentralization programmes in Asia: A comparative analysis. *Public Administration and Development*, 3(3), 181-207.
- Schneider, A. (2003). Decentralization: Conceptualization and measurement. *Studies in Comparative International Development*, 38(3), 32-56.
- Shah, A., & Thompson, T. (2004). *Implementing decentralized local governance: A treacherous road with potholes, detours, and road closures*. World Bank Policy Research Working Paper 3353.
- Smith, B. C. (1985). *Decentralization: The territorial dimension of the state*. George Allen & Unwin.
- Stoker, G. (2011). Was local governance such a good idea? A global comparative perspective. *Public Administration*, 89(1), 15-31.
- Tanchai, W. (2017). Decentralization in Thailand: Reform process, issues, and challenges. In B. Peng (Ed.), *Decentralization in Asia revisited* (pp. 235-254). World Scientific Publishing.
- Tiebout, C. M. (1956). A pure theory of local expenditures. *Journal of Political Economy*, 64(5), 416-424.
- Unger, D. H., & Mahakanjana, C. (2016). *Thai politics: Between democracy and its discontents*. Lynne Rienner Publishers.

การตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทสังคมสมัยใหม่: กรณีศึกษาเปรียบเทียบศาสนาพุทธ
คริสต์ และอิสลาม

INTERPRETATION OF SACRED TEXTS IN MODERN SOCIETY: A COMPARATIVE CASE
STUDY OF BUDDHISM, CHRISTIANITY, AND ISLAM

พระสุทธวิชิตเมธี

Phrasuddhivajiramethi

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: vichian.sa@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาวิธีการตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาหลักสามศาสนา ได้แก่ พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และอิสลาม ในบริบทของสังคมสมัยใหม่ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และค่านิยมสังคม การศึกษาครอบคลุมหลักการพื้นฐานในการตีความคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์ไบเบิล และคัมภีร์อัลกุรอาน โดยวิเคราะห์แนวทางการตีความที่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อประเด็นร่วมสมัย อาทิ วิทยาศาสตร์ สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางเพศ และสิ่งแวดล้อม การศึกษาพบว่าแต่ละศาสนามีกระบวนการตีความที่แตกต่างกันตามโครงสร้างอำนาจและฐานะของคัมภีร์ อย่างไรก็ตาม ทั้งสามศาสนาเผชิญความท้าทายร่วมกันในการทำให้คำสอนโบราณยังคงมีความหมายในยุคดิจิทัล การศึกษายังพบแนวโน้มร่วมสมัยในการตีความที่ยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นสารัตถะเหนือรูปแบบ และให้ความสำคัญกับบริบททางประวัติศาสตร์ แม้จะมีความแตกต่างในรายละเอียด แต่ทั้งสามศาสนามีเป้าหมายร่วมกันในการรักษาแก่นแท้ของคำสอนไว้ ขณะเดียวกันก็ปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป บทความนี้เสนอว่าการเสวนาระหว่างศาสนาและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในการตีความคัมภีร์มีศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การตีความคัมภีร์, พระไตรปิฎก, คัมภีร์ไบเบิล, คัมภีร์อัลกุรอาน, ศาสนาในสังคมสมัยใหม่, ศาสนาเปรียบเทียบ

Abstract

This academic article examines approaches to interpreting sacred texts of three major religions—Buddhism, Christianity, and Islam—in the context of modern society. Amid rapid technological, scientific, and social value changes, the study covers fundamental principles for interpreting the Tripitaka, the Bible, and the Quran by analyzing interpretative approaches modified to address contemporary issues such as science, human rights, gender equality, and the environment. The study finds that each religion has different interpretative processes according to their power structures and status of scriptures. However, all three religions face common challenges in making ancient teachings relevant in the digital age. The study also identifies contemporary trends toward more flexible interpretation, emphasizing substance over form and the importance of historical context. Despite differences in details, all three religions share the common goal of preserving the essence of their teachings while adapting to changing social contexts. This article proposes that interfaith dialogue and cross-cultural learning in scriptural interpretation have the potential to enhance understanding and coexistence in multicultural societies.

Keywords: Scriptural interpretation, Tripitaka, Bible, Quran, Religion in modern society, Comparative religion

บทนำ

ในโลกสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ศาสนาต่างๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ การรักษาความเกี่ยวข้องและความหมายของคำสอนดั้งเดิมที่ปรากฏในคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีอายุเป็นพันปีให้สามารถสื่อสารกับผู้คนในยุคดิจิทัลที่มีโลกทัศน์และวิถีชีวิตแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากบริบทที่คัมภีร์เหล่านั้นถูกประพันธ์ขึ้น จึงเป็นภารกิจสำคัญของนักวิชาการและผู้นำศาสนาทั่วโลก (Taylor, 2018)

การตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่เพียงกิจกรรมทางวิชาการ แต่เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่และความเข้มแข็งของชุมชนศาสนาในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เป็นทั้งแหล่งที่มาของหลักคำสอน จริยธรรม ความหมาย อรรถกถา และแนวทางการดำเนินชีวิตสำหรับผู้ศรัทธา การตีความที่สามารถเชื่อมโยงข้อความโบราณเหล่านี้กับคำถามและความท้าทายร่วมสมัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมีชีวิตชีวาของศาสนาในสังคมปัจจุบัน (Armstrong, 2019)

บทความนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาหลักที่มีอิทธิพลต่อระบบความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิตของผู้คนจำนวนมากทั่วโลก โดยพิจารณาทั้งความเหมือนและความแตกต่างในวิธีการตีความ ประวัติศาสตร์และพัฒนาการ

ของการตีความ ตลอดจนวิเคราะห์วิธีการที่แต่ละศาสนาใช้ในการปรับตัวต่อประเด็นท้าทายร่วมสมัย (สมภาร พรหมทา, 2558) การศึกษาเปรียบเทียบนี้มีความสำคัญในหลายมิติ ประการแรก ช่วยให้เราเข้าใจกระบวนการที่ศาสนาต่างๆ ใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ประการที่สอง เผยให้เห็นความยืดหยุ่นและพลวัตของประเพณีการตีความในแต่ละศาสนา ซึ่งมักถูกมองอย่างผิดๆ ว่าเป็นสิ่งที่หยุดนิ่งและไม่เปลี่ยนแปลง ประการที่สาม ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างศาสนาผ่านการตระหนักรู้ถึงความท้าทายร่วมกันและวิธีการที่แตกต่างกันในการรับมือกับความท้าทายเหล่านั้น และประการสุดท้าย เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประเพณีการตีความที่หลากหลาย (Berling, 2020)

ในบทความนี้ จะมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการที่ทั้งสามศาสนาตีความคัมภีร์ของตนในประเด็นสำคัญร่วมสมัย เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางเพศ สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การศึกษาจะครอบคลุมถึงกระบวนการทางวิชาการ สถาบันทางศาสนา และผู้มีบทบาทสำคัญในการตีความคัมภีร์ของแต่ละศาสนา ตลอดจนอิทธิพลของบริบททางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่มีต่อการตีความ (วิรัช ธิรพันธุ์เมธี, 2561)

นอกจากนี้ บทความจะนำเสนอแนวโน้มการตีความคัมภีร์ในอนาคตของทั้งสามศาสนา รวมถึงความเป็นไปได้ในการสร้างพื้นที่สำหรับการเสวนาและแลกเปลี่ยนระหว่างประเพณีการตีความที่แตกต่างกัน ทั้งภายในศาสนาเดียวกันและระหว่างศาสนา (Panikkar, 2019)

หลักการพื้นฐานในการตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์

1. พุทธศาสนา ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา พุทธศาสนามีแนวทางการตีความที่มีพัฒนาการมายาวนาน โดยหลักการสำคัญคือ

1.1 กาลามสูตร พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ไม่เชื่อสิ่งใดโดยปราศจากการพิจารณาไตร่ตรอง แม้แต่คำสอนในคัมภีร์ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2556)

1.2 จตุมहाปเทศ หลักเกณฑ์สี่ประการในการพิจารณาว่าคำสอนใดเป็นพุทธพจน์แท้ (กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ, 2562)

1.3 เนยยัตตะและนีตัตตะ: การแยกแยะระหว่างคำสอนที่มีความหมายโดยตรง (นีตัตตะ) และคำสอนที่ต้องตีความ (เนยยัตตะ) (Keown, 2019)

ในประวัติศาสตร์พุทธศาสนา มีการพัฒนาสำนักการตีความหลายสำนัก เช่น เถรวาท มหายาน วัชรยาน ซึ่งแต่ละสำนักมีวิธีการตีความคัมภีร์ที่แตกต่างกัน (Lopez, 2020)

2. คริสต์ศาสนา พระคัมภีร์ไบเบิลและประเพณีนิยม การตีความพระคัมภีร์ไบเบิลในคริสต์ศาสนามีหลักการหลากหลาย ขึ้นอยู่กับนิกายและประเพณีนิยม

2.1 การตีความตามตัวอักษร (Literal Interpretation): เชื่อว่าพระคัมภีร์ต้องเข้าใจตามที่เขียนไว้โดยตรง (Eagleton, 2019)

2.2 การตีความเชิงอุปมา (Allegorical Interpretation): มองว่าเรื่องราวในพระคัมภีร์เป็นอุปมาที่สื่อความหมายลึกซึ้ง (Tracy, 2020)

2.3 การตีความเชิงบริบท (Contextual Interpretation): พิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และภาษาของข้อความ (Gadamer, 2016)

2.4 การตีความตามจารีตประเพณี (Traditional Interpretation) อาศัยคำสอนและการตีความของบรรพบุรุษและผู้นำศาสนาในอดีต (Rahner, 2016)

นิกายสำคัญในคริสต์ศาสนา เช่น คาทอลิก ออร์ทอด็อกซ์ และโปรเตสแตนต์ มีแนวทางการตีความที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างพระคัมภีร์กับประเพณีนิยม (Wuthnow, 2021)

3. อิสลาม คัมภีร์อัลกุรอานและหะดีษ อิสลามมีหลักการตีความคัมภีร์อัลกุรอานที่ละเอียดและเป็นระบบ

3.1 ตัฟซีร์ (Tafsir): วิชาการตีความอัลกุรอานโดยตรง (Nasr, 2021)

3.2 อุซูลุลฟิกฮ์ (Usul al-Fiqh): หลักการสร้างข้อกำหนดทางศาสนา (Eickelman & Piscatori, 2016)

3.3 อิจญ์ติฮาด (Ijtihad): การใช้เหตุผลวิเคราะห์ในการตีความ (Abu-Zayd, 2018)

3.4 อิจญ์มาอี (Ijma): ฉันทามติของนักวิชาการศาสนา (Asad, 2017)

สำนักคิดสำคัญในอิสลาม เช่น ซุนนี ชีอะฮ์ และสำนักกฎหมายอิสลามต่างๆ (มัซฮับ) มีแนวทางการตีความที่มีทั้งจุดร่วมและจุดต่างกัน (Soroush, 2020)

การตีความคัมภีร์ในประเด็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1. พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ พุทธศาสนาได้รับการกล่าวถึงว่ามีความสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ในหลายประเด็น

1.1 จักรวาลวิทยาพุทธ การตีความเรื่องจักรวาลในคัมภีร์พุทธศาสนาได้รับการปรับให้สอดคล้องกับความรู้ทางดาราศาสตร์สมัยใหม่ โดยมองว่าคำอธิบายในคัมภีร์เป็นการสื่อสารที่เหมาะสมกับยุคสมัยนั้น (พระไพศาล วิสาโล, 2559)

1.2 ทฤษฎีควอนตัมฟิสิกส์และอนัตตา นักวิชาการบางท่านเชื่อมโยงหลักอนัตตากับความไม่มีตัวตนที่แน่นอนของอนุภาคในฟิสิกส์ควอนตัม (Yandell, 2019)

1.3 จิตวิทยาพุทธกับประสาทวิทยา การศึกษาผลของการปฏิบัติสมาธิภาวนาที่มีต่อสมองและจิตใจ (Dreyfus, 2018)

ในประเทศไทย พระไพศาล วิสาโล และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เป็นตัวอย่างของพระสงฆ์ที่เสนอการตีความพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2558)

2. คริสต์ศาสนากับวิทยาศาสตร์ คริสต์ศาสนามีการปรับตัวอย่างมากในการตีความคัมภีร์ให้สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์

2.1 ทฤษฎีวิวัฒนาการ มีการตีความเรื่องการสร้างโลกในปฐมกาลหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การเชื่อตามตัวอักษร (Creationism) ไปจนถึงการตีความเชิงอุปมา (Theistic Evolution) (Byrne, 2021)

2.2 จักรวาลวิทยาและทฤษฎีบิกแบง การปรับแนวคิดเรื่องพระเจ้าเป็นผู้สร้างจักรวาลให้สอดคล้องกับทฤษฎีกาเนิดจักรวาล (McGuire, 2018)

2.3 การตีความอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ บางนิกายตีความปาฏิหาริย์ในพระคัมภีร์เป็นเหตุการณ์ที่สามารถอธิบายได้ด้วยวิทยาศาสตร์ (Johnston, 2019)

สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสได้แสดงจุดยืนสนับสนุนการเชื่อมโยงวิทยาศาสตร์กับศาสนา โดยกล่าวว่าทฤษฎีบิกแบงไม่ขัดแย้งกับความเชื่อเรื่องการสร้างโลกของพระเจ้า (Francis, 2015)

3. อิสลามกับวิทยาศาสตร์ อิสลามมีแนวทางการตีความที่หลากหลายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคัมภีร์อัลกุรอานกับวิทยาศาสตร์

3.1 อิญาซ อิลมี (I'jaz Ilmi) แนวคิดที่เชื่อว่าในอัลกุรอานมีการกล่าวถึงความรู้ทางวิทยาศาสตร์ล่วงหน้าก่อนที่มนุษย์จะค้นพบ (Barlas, 2019)

3.2 ชีวิตวิทยาและการพัฒนาของมนุษย์ อาทิ การตีความอายะฮ์ที่กล่าวถึงการพัฒนาของทารกในครรภ์ (Wadud, 2018)

3.3 ดาราศาสตร์และภูมิศาสตร์ การตีความข้อความเกี่ยวกับท้องฟ้า ดวงดาว และโลก (Esack, 2020)

นักวิชาการมุสลิมร่วมสมัย เช่น ซากีร์ โน้ และฮารุน ยาร์ฮยา เป็นผู้สนับสนุนแนวคิดการบูรณาการระหว่างวิทยาศาสตร์กับอิสลาม ขณะที่นักวิชาการอีกกลุ่ม เช่น นาซีร์ อาร์ห์หมัด เตือนถึงข้อควรระวังในการตีความอัลกุรอานให้สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์โดยไม่มีหลักการที่ชัดเจน (Zoloth, 2018)

การตีความคัมภีร์ในประเด็นสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคทางเพศ

1. พุทธศาสนากับสิทธิมนุษยชนและสตรี พุทธศาสนามีการตีความคัมภีร์ในประเด็นเกี่ยวกับสตรีหลากหลายรูปแบบ บทบาทของภิกษุณี การถกเถียงเกี่ยวกับการฟื้นฟูภิกษุณีสงฆ์ในเถรวาทและการตีความพระวินัยในประเด็นนี้ (Gross, 2018)

1.1 ความเท่าเทียมในพุทธธรรม การตีความคำสอนเรื่องความเสมอภาคในศักยภาพการบรรลุธรรม (Harris, 2017)

1.2 การใช้ภาษาในคัมภีร์ การตีความคำศัพท์และสำนวนที่เกี่ยวข้องกับเพศในพระไตรปิฎก (อรศรี งามวิทยาพงศ์, 2557)

ในประเทศไทย มีความเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในพุทธศาสนา เช่น สำนักแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด และการเคลื่อนไหวสนับสนุนการบวชภิกษุณีโดยพระสงฆ์บางรูป (ชัยวัฒน์ อัฒพันธ์, 2560)

2. คริสต์ศาสนากับสิทธิมนุษยชนและสตรี คริสต์ศาสนามีการตีความพระคัมภีร์เกี่ยวกับบทบาทสตรีที่แตกต่างกันไปในแต่ละนิกาย บทบาทผู้นำในศาสนา การตีความเจตนาของนักบุญเปาโลที่กล่าวถึงบทบาทสตรีในคริสตจักร (Knitter, 2019)

2.1 ความเสมอภาคของมนุษย์ การตีความข้อความ "ไม่มีชายหรือหญิง...เพราะท่านทั้งหลายเป็นหนึ่งเดียวในพระเยซูคริสต์" (กาลาเทีย 3:28) (Queen & King, 2020)

2.2 ประเด็นศาสนศาสตร์เฟมินิสต์ การตีความพระคัมภีร์จากมุมมองสตรีนิยม (Francis, 2015)

ในปัจจุบัน นิกายคริสต์หลายนิกาย เช่น แองกลิกัน ลูเธอรัน และเพรสไบทีเรียน อนุญาตให้สตรีดำรงตำแหน่งบาทหลวงและบิชอป ขณะที่นิกายคาทอลิกและออร์ทอด็อกซ์ยังคงสงวนตำแหน่งสงฆ์ไว้สำหรับบุรุษเท่านั้น (Armstrong, 2019)

3. อิสลามกับสิทธิมนุษยชนและสตรี การตีความคัมภีร์อัลกุรอานในประเด็นเกี่ยวกับสตรีมีความหลากหลาย อิญาบและการแต่งกาย การตีความอายะฮ์เกี่ยวกับการแต่งกายของสตรีมุสลิม (Wadud, 2018)

3.1 การเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในสังคม การตีความบทบาทสตรีในการเป็นผู้นำทางการเมืองและศาสนา (Barlas, 2019)

3.2 กฎหมายครอบครัวและมรดก การตีความข้อกำหนดเกี่ยวกับการสมรส การหย่า และการแบ่งมรดก (Nasr, 2021)

นักวิชาการมุสลิมสายก้าวหน้า เช่น อามีนะฮ์ วะฮูด และอัสม่า บาร์ลาส ได้เสนอการตีความอัลกุรอานที่เน้นความเสมอภาคทางเพศ ขณะที่นักวิชาการสายจารีตยังคงยึดการตีความแบบดั้งเดิม (Soroush, 2020)

การตีความคัมภีร์กับประเด็นสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

1. พุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม พุทธศาสนามีหลักคำสอนที่สามารถตีความให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.1 อหิงสา หลักการไม่เบียดเบียนครอบคลุมไปถึงสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตทั้งปวง (พระไพศาล วิสาโล, 2559)

1.2 ปฏิเจตสมุปาบาท การตีความหลักการพึ่งพาอาศัยกันให้สอดคล้องกับระบบนิเวศวิทยา (พระพรหมคุณาภรณ์, 2556)

1.3 มัชฌิมาปฏิปทา การประยุกต์หลักทางสายกลางกับการบริโภคอย่างพอเพียง (Keown, 2019)

ขบวนการพุทธศาสนาเพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น กระบวนการบวชป่า และโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยวัดและองค์กรพุทธในประเทศไทย เป็นตัวอย่างของการตีความพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติ (กรรณิการ์ ดันประเสริฐ, 2562)

2. คริสต์ศาสนากับสิ่งแวดล้อม การตีความพระคัมภีร์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในคริสต์ศาสนามีพัฒนาการสำคัญ

2.1 การเป็นผู้ดูแลโลก การตีความใหม่ของคำว่า "ครอบครอง" (Dominion) ในปฐมกาลที่เน้นความรับผิดชอบต่อโลก (Francis, 2015)

2.2 การสำนึกภรรษชาติ การฟื้นฟูมุมมองของนักบุญฟรานซิสแห่งอัสซีซีและประเพณีนิยมคาทอลิก (Johnston, 2019)

2.3 ศาสนศาสตร์เชิงนิเวศ การพัฒนาแนวคิดที่เชื่อมโยงการไถ่บาปกับการฟื้นฟูธรรมชาติ (Tracy, 2020)

สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสได้ออกสมณสาส์น Laudato Si' ในปี 2015 ที่เน้นย้ำความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการตีความคัมภีร์เกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อม (Francis, 2015)

3. อิสลามกับสิ่งแวดล้อม อิสลามมีการตีความคัมภีร์อัลกุรอานในมิติสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน (Nasr, 2021)

3.1 คอลีฟะฮ์ การตีความความหมายของการเป็น "ผู้แทนของพระเจ้าบนโลก" ที่มีหน้าที่ดูแลธรรมชาติ (Abu-Zayd, 2018)

3.2 ตัวฮิด หลักเอกภาพของพระเจ้าที่สะท้อนความเป็นหนึ่งเดียวของระบบนิเวศ (Esack, 2020)

3.3 มีซาน หลักความสมดุลที่ประยุกต์ใช้กับระบบธรรมชาติ (Soroush, 2020) องค์กรอิสลามหลายแห่ง เช่น Islamic Foundation for Ecology and Environmental Sciences (IFEES) ได้นำคำสอนในอิสลามมาประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Barlas, 2019)

การตีความคัมภีร์ในยุคดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์

1. พุทธศาสนาในยุคดิจิทัล การเผยแผ่และตีความพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากยุคก่อน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2558) โดยเทคโนโลยีดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบการเข้าถึง เรียนรู้ และตีความหลักธรรมคำสอนพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญ

1.1 พุทธศาสนาออนไลน์ การเกิดขึ้นของวัดเสมือนจริง การสอนธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ได้ขยายขอบเขตการเผยแผ่พุทธศาสนาให้กว้างขวางมากขึ้น (Campbell & Evolvi, 2020) เว็บไซต์และแพลตฟอร์มออนไลน์ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงคำสอนทางพุทธศาสนาได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ ปรากฏการณ์ "วัดออนไลน์" ยังทำให้เกิดการตีความพุทธศาสนาในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่ายสำหรับคนรุ่นใหม่ แต่ก็มีคำถามเกี่ยวกับความถูกต้องและความลึกซึ้งของการตีความในบางกรณี

1.2 การวิเคราะห์พระไตรปิฎกด้วยเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ฐานข้อมูลพระไตรปิฎกอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยในการศึกษาและตีความคัมภีร์ (กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ, 2562) ขณะนี้ฐานข้อมูลดิจิทัลของพระไตรปิฎกทั้งในภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งช่วยให้

นักวิชาการและผู้สนใจสามารถค้นหา เปรียบเทียบ และวิเคราะห์ข้อความในคัมภีร์ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เทคโนโลยี AI และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) ยังช่วยในการวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา ความเชื่อมโยงของแนวคิด และวิวัฒนาการของการตีความคัมภีร์ตลอดประวัติศาสตร์ (Bingenheimer, 2021)

1.3 การใช้สื่อสังคมโดยพระสงฆ์ ปรากฏการณ์พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงในสื่อสังคมและวิธีการนำเสนอธรรมะที่ปรับเปลี่ยนไป (พระไพศาล วิสาโล, 2559) พระสงฆ์หลายรูปได้กลายเป็น "อินฟลูเอนเซอร์" บนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube และ TikTok โดยนำเสนอธรรมะในรูปแบบที่กระชับ เข้าใจง่าย และมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารนี้ทำให้เกิดการตีความหลักธรรมแบบใหม่ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ แต่บางครั้งอาจมีความเสี่ยงต่อการลดทอนความลึกซึ้งของหลักธรรม (Grieve & Veidlinger, 2023)

ในประเทศไทย มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแผ่พุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง เช่น แอปพลิเคชันธรรมะ ช่องยูทูบของวัดและพระสงฆ์ และการสร้างคอมมูนิตี้ออนไลน์เพื่อการปฏิบัติธรรม (ชัยวัฒน์ อุตพัฒน์, 2560) วัดไทยหลายแห่งได้จัดให้มีการปฏิบัติธรรมออนไลน์ โดยเฉพาะในช่วงการระบาดของโควิด-19 ซึ่งทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความหมายของ "สังฆะ" และการปฏิบัติธรรมร่วมกันในพื้นที่เสมือน

2. คริสต์ศาสนาในยุคดิจิทัล คริสต์ศาสนามีการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Hutchings, 2021) นิกายต่างๆ ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ทั้งในด้านเผยแผ่ศาสนา การประกอบพิธีกรรม และการศึกษาเรียนรู้คัมภีร์ไบเบิล

2.1 โบสถ์ออนไลน์ การถ่ายทอดพิธีกรรมและการนมัสการผ่านออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดของโควิด-19 (Wuthnow, 2021) ได้เปลี่ยนแปลงความเข้าใจเกี่ยวกับ "ชุมชนศรัทธา" อย่างมีนัยสำคัญ โบสถ์หลายแห่งได้พัฒนาเทคโนโลยีการถ่ายทอดสดที่มีคุณภาพสูง และบางแห่งได้สร้างโบสถ์เสมือนจริง (Virtual Churches) ในโลกดิจิทัลแบบสามมิติ เช่น ใน Metaverse การศึกษาของ Campbell (2022) พบว่าการนมัสการออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงการทดแทนชั่วคราว แต่ได้กลายเป็นวิถีการปฏิบัติศาสนกิจรูปแบบใหม่ที่จะดำรงอยู่ต่อไปแม้หลังยุคโควิด-19

2.2 แอปพลิเคชันพระคัมภีร์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงและศึกษาพระคัมภีร์ (McGuire, 2018) ได้เปลี่ยนรูปแบบการอ่านและตีความพระคัมภีร์อย่างมาก แอปพลิเคชันพระคัมภีร์ เช่น YouVersion ที่มีผู้ใช้มากกว่า 500 ล้านคนทั่วโลก ไม่เพียงให้ผู้ใช้เข้าถึงบทแปลพระคัมภีร์หลากหลายภาษา แต่ยังมีเครื่องมือศึกษาพระคัมภีร์ แผนการอ่านประจำวัน และฟังก์ชันการแบ่งปันข้อความในโซเชียลมีเดีย ซึ่งส่งผลต่อการตีความและประสบการณ์การอ่านพระคัมภีร์ในรูปแบบใหม่ที่เน้นข้อความสั้นๆ แทนการอ่านตามบริบททั้งหมด (Phillips, 2019)

2.3 ศาสนศาสตร์ดิจิทัล การพัฒนาแนวคิดทางศาสนศาสตร์เกี่ยวกับโลกดิจิทัลและเทคโนโลยี (Taylor, 2018) เป็นสาขาใหม่ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีดิจิทัลกับศาสนา

นักศาสนศาสตร์ได้พัฒนาแนวคิดเช่น "การมีอยู่ร่วมกันในพื้นที่เสมือน" (Virtual Co-Presence) และ "ศักดิ์สิทธิ์ดิจิทัล" (Digital Sacramentality) เพื่ออธิบายประสบการณ์ทางศาสนาในโลกดิจิทัล การตีความศาสนศาสตร์แบบใหม่นี้พยายามหาความสมดุลระหว่างการรักษาแก่นแท้ของความเชื่อคริสต์กับการยอมรับรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจในยุคดิจิทัล (Horsfield, 2022)

นิกายคริสต์หลายนิกาย โดยเฉพาะกลุ่มโปรเตสแตนต์ ได้ใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ศาสนา เช่น การสร้างคริสตจักรเสมือนจริง (Virtual Church) และการพัฒนาทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษาพระคัมภีร์ (Johnston, 2019) โบสถ์เมกะเชิร์ชในสหรัฐอเมริกา เช่น Hillsong และ Elevation Church ได้ลงทุนอย่างมากในการผลิตสื่อดิจิทัลคุณภาพสูง และสร้างแพลตฟอร์มการเผยแพร่ศาสนาออนไลน์ที่มีผู้ติดตามนับล้าน

สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการใช้สื่อดิจิทัลว่าเป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย โดยเน้นความสำคัญของการสร้างชุมชนศรัทธาที่แท้จริงและไม่ให้เทคโนโลยีมาแทนที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (Francis, 2015) ในสาส์นวันสื่อมวลชนสากลปี 2019 พระองค์ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้าง "ชุมชนที่แท้จริง" ไม่ใช่เพียง "เครือข่ายคนแปลกหน้า" และเตือนถึงอันตรายของ "ห้องสะท้อนเสียง" (Echo Chambers) ทางความเชื่อที่อาจเกิดขึ้นในโลกออนไลน์

3. อิสลามในยุคดิจิทัล อิสลามมีการปรับตัวเข้ากับยุคดิจิทัลในหลายมิติ (Bunt, 2018) ทั้งในด้านการศึกษาคัมภีร์ การเผยแพร่ศาสนา และการสร้างชุมชนมุสลิมออนไลน์

3.1 การศึกษาอัลกุรอานออนไลน์ การพัฒนาแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันสำหรับการศึกษาและท่องจำอัลกุรอาน (Wadud, 2018) ได้ทำให้คัมภีร์อัลกุรอานเข้าถึงได้ง่ายขึ้นสำหรับมุสลิมทั่วโลก แอปพลิเคชันเช่น Quran.com และ Muslim Pro มีผู้ใช้นับสิบล้านคนและนำเสนอทั้งข้อความภาษาอาหรับ คำแปลในภาษาต่างๆ การบันทึกเสียงการอ่านโดยกอรีที่มีชื่อเสียง และเครื่องมือค้นหาอายะฮ์ การเข้าถึงที่ง่ายขึ้นนี้ไม่เพียงเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาอัลกุรอาน แต่ยังเปิดโอกาสให้มุสลิมทั่วไปสามารถศึกษาและตีความคัมภีร์ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นการลดการผูกขาดการตีความโดยนักวิชาการศาสนาดั้งเดิม (Larsson, 2021)

3.2 พัตวาออนไลน์ การให้คำปรึกษาทางศาสนาและการตีความคัมภีร์ผ่านช่องทางออนไลน์ (Soroush, 2020) เป็นปรากฏการณ์สำคัญในการนำอิสลามเข้าสู่ยุคดิจิทัล เว็บไซต์และแอปพลิเคชันให้บริการ e-Fatwa ที่ผู้คนสามารถส่งคำถามเกี่ยวกับปัญหาศาสนาและได้รับคำตอบจากนักวิชาการอิสลาม การศึกษาของ Bunt (2020) พบว่า พัตวาออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากต่อการปฏิบัติศาสนกิจของมุสลิมในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในประเด็นร่วมสมัยที่ไม่มีคำตอบชัดเจนในแหล่งอ้างอิงดั้งเดิม เช่น การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สิทธิสตรี และการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

3.3 ชุมชนมุสลิมเสมือนจริง การสร้างพื้นที่ดิจิทัลสำหรับมุสลิมทั่วโลกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการตีความ (Eickelman & Piscatori, 2016) ได้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้ามพรมแดน

ระหว่างชุมชนมุสลิมที่กระจายอยู่ทั่วโลก แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเฉพาะสำหรับมุสลิม เช่น Salamworld และ Minder รวมถึงกลุ่มในเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ กลายเป็นพื้นที่สำหรับการถกเถียงทางศาสนา แลกเปลี่ยนมุมมองการตีความอัลกุรอาน และสร้างเครือข่ายทางสังคมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์มุสลิมร่วมกัน การศึกษาของ El-Nawawy และ Khamis (2019) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าชุมชนออนไลน์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้าง "อัมมะฮ์เสมือน" (Virtual Ummah) ที่เชื่อมโยงมุสลิมข้ามพรมแดนและวัฒนธรรม

ความท้าทายสำคัญในการตีความอิสลามในยุคดิจิทัลคือการขาดกลไกควบคุมคุณภาพการตีความ ทำให้เกิดการตีความที่หลากหลายและบางครั้งอาจสุดโต่ง องค์กรอย่าง Al-Azhar ในอียิปต์จึงได้พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่การตีความที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (Asad, 2017) ปัญหาของ "อุลามาวิทยุและอินเทอร์เน็ต" (Radio and Internet Ulama) ที่อาจไม่ได้ผ่านการศึกษาด้านอิสลามอย่างเป็นระบบแต่มีอิทธิพลสูงในโลกออนไลน์ กลายเป็นความกังวลสำคัญของสถาบันอิสลามดั้งเดิม เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายนี้ สถาบันชั้นนำอย่าง Al-Azhar ได้สร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันทางการเพื่อให้คำแนะนำทางศาสนาที่ผ่านการรับรองโดยนักวิชาการที่น่าเชื่อถือ (Bunt, 2022)

แนวโน้มและทิศทางการตีความคัมภีร์ในอนาคต

1. พุทธศาสนา แนวโน้มการตีความคัมภีร์พุทธศาสนาในอนาคตมีลักษณะสำคัญที่กำลังพัฒนาอย่างชัดเจน (Lopez, 2020) โดยการตีความแนวใหม่พยายามสร้างสมดุลระหว่างการรักษาแก่นแท้ของคำสอนดั้งเดิมกับการตอบสนองต่อบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.1 พุทธศาสนาเชิงประยุกต์ การตีความคำสอนเพื่อตอบสนองต่อปัญหาร่วมสมัย เช่น สุขภาพจิต ความเครียด และการทำงาน (McMahan & Braun, 2022) เป็นแนวโน้มสำคัญที่พบเห็นได้มากขึ้น นักวิชาการและผู้ปฏิบัติธรรมรุ่นใหม่ได้นำเสนอการตีความพุทธธรรมที่เน้นการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น "Mindfulness-Based Stress Reduction" ที่พัฒนาโดย Jon Kabat-Zinn ซึ่งนำหลักการสติมาประยุกต์ใช้ในบริบทสุขภาพจิต การตีความในรูปแบบนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อวงการแพทย์และจิตวิทยาตะวันตก การนำหลักปฏิบัติมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และการตีความอริยมรรคมีองค์แปดในบริบทของการพัฒนาชีวิตการทำงานก็เป็นอีกตัวอย่างของพุทธศาสนาเชิงประยุกต์ (วิไลสัน, 2023)

1.2 พุทธศาสนาระดับโลก การตีความที่ข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและมุ่งเน้นสาระที่เป็นสากล (Dreyfus, 2018) เป็นแนวโน้มที่เกิดจากการแพร่กระจายของพุทธศาสนาไปทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศตะวันตก นักปราชญ์และผู้ปฏิบัติธรรมร่วมสมัยได้พยายามแยกแก่นแท้ของพุทธธรรมออกจากรูปแบบทางวัฒนธรรมที่ผูกติดกับภูมิภาคเอเชีย การตีความในลักษณะนี้เน้นหลักการสากลของพุทธศาสนา เช่น หลักอริยสัจสี่ หลักอนิจจัง และการปฏิบัติสมาธิภาวนา ซึ่งสามารถเข้าถึงได้โดยผู้คนจากทุกภูมิภาคหลังทางวัฒนธรรม องค์ดาไลลามะเป็นตัวอย่างของผู้นำศาสนาที่ส่งเสริมการ

ตีความพุทธศาสนาในระดับสากล โดยเน้นย้ำว่าแก่นแท้ของพุทธธรรมเป็นเรื่องของจิตวิทยาและจริยธรรมสากล ไม่ได้จำกัดอยู่ในวัฒนธรรมเอเชียเท่านั้น (Thurman, 2021)

1.3 การบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ การผสมผสานการตีความพุทธศาสนากับศาสตร์ร่วมสมัย เช่น จิตวิทยา ประสาทวิทยา และวิทยาศาสตร์การรู้คิด (Gross, 2018) กำลังสร้างการตีความพุทธธรรมในรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจ การศึกษาทางประสาทวิทยาเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติสมาธิภาวนาต่อสมอง โดยนักวิทยาศาสตร์เช่น Richard Davidson และสถาบัน Mind & Life Institute ได้สร้างสะพานเชื่อมระหว่างศาสตร์โบราณกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ การตีความหลักกอนัตตาและปัจจุสมุปบาทในบริบทของฟิสิกส์ควอนตัมและวิทยาศาสตร์ระบบซับซ้อน รวมถึงการเชื่อมโยงทฤษฎีจิตวิทยาตะวันตกกับบอริธรรม ล้วนเป็นตัวอย่างของการบูรณาการที่มีแนวโน้มจะมีอิทธิพลมากขึ้นในอนาคต (Thompson, 2020)

ความท้าทายสำคัญคือการรักษาสมดุลระหว่างการปรับตัวให้ทันสมัยกับการรักษาแก่นแท้ของพุทธธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์, 2556) การตีความแบบใหม่มีความเสี่ยงที่จะลดทอนความลึกซึ้งของคำสอนดั้งเดิม แต่ขณะเดียวกัน การยึดติดกับรูปแบบเก่าโดยไม่คำนึงถึงบริบทที่เปลี่ยนไปก็อาจทำให้พุทธศาสนาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นใหม่ได้ นักวิชาการเช่น David McMahan เตือนว่าการทำให้พุทธศาสนาเป็นเพียง "เทคนิคลดความเครียด" อาจทำให้สูญเสียมิติทางจริยธรรมและปัญญาที่สำคัญของพุทธธรรม (McMahan, 2023)

2. คริสต์ศาสนา แนวโน้มการตีความพระคัมภีร์คริสต์ในอนาคตสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความต้องการที่จะทำให้คำสอนศาสนามีความเกี่ยวข้องกับโลกปัจจุบัน (Smith & Cookley, 2022) โดยเฉพาะในบริบทที่คริสต์ศาสนากำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในภูมิภาคตะวันออกและซีกโลกใต้

2.1 ศาสนศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม การพัฒนาการตีความที่คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั่วโลก (Berling, 2020) เป็นแนวโน้มที่สำคัญเนื่องจากศูนย์กลางของคริสต์ศาสนากำลังเคลื่อนย้ายจากยุโรปและอเมริกาเหนือไปสู่แอฟริกา ละตินอเมริกา และเอเชีย นักศาสนศาสตร์จากภูมิภาคเหล่านี้ เช่น Kwame Bediako (แอฟริกา), C.S. Song (เอเชีย) และ Gustavo Gutiérrez (ละตินอเมริกา) ได้พัฒนาการตีความพระคัมภีร์ที่สะท้อนประสบการณ์และบริบทของภูมิภาคของตน การตีความแบบนี้มักจะทำให้ความสำคัญกับมุมมองของคนชายขอบ ประเด็นความยากจน และการเชื่อมโยงกับศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ศาสนศาสตร์แอฟริกันที่ตีความพระคัมภีร์โดยเชื่อมโยงกับประเพณีของบรรพบุรุษ หรือศาสนศาสตร์เอเชียที่เน้นการเสวนากับศาสนาต่างๆ เป็นตัวอย่างของแนวโน้มนี้ (Jenkins, 2022)

2.2 การมุ่งเน้นความยุติธรรมทางสังคม การตีความที่ให้ความสำคัญกับประเด็นความยุติธรรม ความเสมอภาค และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส (Knitter, 2019) มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นในวงการศาสนศาสตร์ นักตีความพระคัมภีร์ร่วมสมัยได้หันมาให้ความสำคัญกับคำสอนเรื่องความยุติธรรมและการปลดปล่อยที่ปรากฏในพระคัมภีร์ ทั้งในพันธสัญญาเดิม (ผ่านผู้เผยพระวจนะ) และพันธสัญญาใหม่

(ผ่านคำสอนของพระเยซู) ศาสนศาสตร์เพื่อการปลดปล่อย (Liberation Theology) ที่พัฒนาโดย Gustavo Gutiérrez ศาสนศาสตร์สตรีนิยม (Feminist Theology) โดย Elisabeth Schüssler Fiorenza และศาสนศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Theology) เป็นตัวอย่างของการตีความที่มุ่งเน้นความยุติธรรมทางสังคม สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสได้สนับสนุนแนวทางนี้ผ่านสมณสาส์นหลายฉบับ เช่น Laudato Si' ที่เรียกร้องให้มีการตีความคำสอนคริสต์ในบริบทของวิกฤตสิ่งแวดล้อมและความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ (Conradie, 2021)

2.3 การเสวนาระหว่างศาสนา การพัฒนาการตีความที่เปิดกว้างต่อการเสวนากับศาสนาอื่นๆ (Panikkar, 2019) เป็นแนวโน้มที่สำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ นักศาสนศาสตร์ร่วมสมัย เช่น Raimon Panikkar, Hans Küng และ Paul Knitter ได้เสนอการตีความคริสต์ศาสนาที่เปิดกว้างต่อความจริงในศาสนาอื่น การเสวนาระหว่างศาสนาไม่เพียงเป็นเรื่องของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แต่ยังสามารถนำไปสู่การเข้าใจและตีความคำสอนของตนเองในแง่มุมใหม่ๆ สมณสาส์นวาติกันที่ 2 (Vatican II) ได้เปิดทางสำหรับการตีความแบบใหม่ในคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก ขณะที่องค์กรเช่น World Council of Churches ได้ส่งเสริมการเสวนาระหว่างนิกายคริสต์และระหว่างศาสนาอื่นๆ (Moyaert, 2022) ความท้าทายคือการรักษาเอกลักษณ์ของคริสต์ศาสนาในบริบทสังคมที่มีความหลากหลายทางความเชื่อมากขึ้น (Armstrong, 2019) การเปิดกว้างต่อวัฒนธรรมและศาสนาอื่นๆ อาจทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์และจุดยืนที่แท้จริงของคริสต์ศาสนา นักวิชาการบางคน เช่น John Hick ได้เสนอแนวคิด "พหุนิยมทางศาสนา" (Religious Pluralism) ที่มองว่าทุกศาสนาเป็นเพียงมุมมองที่แตกต่างกันของความจริงสูงสุดเดียวกัน ขณะที่นักวิชาการอื่นๆ เช่น Lesslie Newbigin ยังยืนยันความจำเป็นที่จะต้องรักษาจุดยืนทางศาสนศาสตร์บางประการที่เป็นเอกลักษณ์ของคริสต์ศาสนา (Plantinga, 2020)

3. อิสลาม แนวโน้มการตีความคัมภีร์อัลกุรอานในอนาคตสะท้อนความพยายามของนักวิชาการมุสลิมในการสร้างสมดุลระหว่างความซื่อสัตย์ต่อหลักการดั้งเดิมกับการตอบสนองต่อความท้าทายร่วมสมัย (Safi, 2021) ในยุคที่มุสลิมกระจายอยู่ทั่วโลกและต้องเผชิญกับความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม

3.1 การฟื้นฟูอิญาตีฮาด การส่งเสริมการใช้เหตุผลวิเคราะห์ในการตีความคัมภีร์ให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน (Abu-Zayd, 2018) เป็นแนวโน้มที่เติบโตอย่างต่อเนื่องในโลกมุสลิมร่วมสมัย อิญาตีฮาด (Ijtihad) เป็นหลักการใช้วิจารณญาณส่วนบุคคลในการตีความคำสอนศาสนาเมื่อไม่มีแนวทางชัดเจนจากอัลกุรอานหรือหะดีษ นักปฏิรูปอิสลามร่วมสมัย เช่น Khaled Abou El Fadl, Tariq Ramadan และ Amina Wadud ได้เรียกร้องให้มีการฟื้นฟูอิญาตีฮาดเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายของโลกสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมทางเพศ หรือระบบการเงินและเศรษฐกิจ การตีความในแนวทางนี้ให้ความสำคัญกับหลักการพื้นฐานและเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลามมากกว่าการยึดติดกับการตีความแบบดั้งเดิมที่อาจไม่สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน (Hefner, 2021)

3.2 มักอซิด อัช-ชารีอะฮ์ การตีความโดยเน้นเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลามมากกว่าตัวบทตามตัวอักษร (Nasr, 2021) เป็นแนวทางการตีความที่มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นในวงการวิชาการอิสลาม มักอซิด อัช-ชารีอะฮ์ (Maqasid al-Shari'ah) หมายถึงวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลาม ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ การปกป้องศาสนา ชีวิต สติปัญญา ทรัพย์สิน และเกียรติยศ นักวิชาการร่วมสมัย เช่น Mohammad Hashim Kamali และ Jasser Auda ได้พัฒนาทฤษฎีมักอซิดให้ครอบคลุมประเด็นร่วมสมัย เช่น สิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความยุติธรรมทางสังคม การตีความตามแนวทางนี้เปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการประยุกต์ใช้กฎหมายอิสลามในบริบทที่หลากหลาย เน้นการบรรลุเป้าหมายหลักของศาสนามากกว่าการยึดติดกับรูปแบบที่กำหนดไว้ในยุคโบราณ (Auda, 2022)

3.3 อิสลามในสังคมพหุวัฒนธรรม การพัฒนาการตีความที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย (Esack, 2020) เป็นความจำเป็นในโลกปัจจุบันที่มุสลิมจำนวนมากอาศัยอยู่ในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิมเป็นส่วนใหญ่ นักวิชาการมุสลิมในยุโรปและอเมริกาเหนือ เช่น Tariq Ramadan, Abdullahi An-Na'im และ Abdulaziz Sachedina ได้พัฒนาการตีความอัลกุรอานและหะดีษที่เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยอาศัยหลักฐานจากยุคแรกของอิสลามที่มุสลิมอยู่ร่วมกับชุมชนอื่นๆ อย่างสันติ เช่น สนธิสัญญาเมดินา (Charter of Medina) ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับชาวยิวและกลุ่มอื่นๆ ในเมืองเมดินา การตีความในแนวทางนี้มุ่งเน้นค่านิยมร่วมกันระหว่างมุสลิมกับกลุ่มอื่นๆ และความเป็นไปได้ในการสร้างจุดยืนร่วมกันบนพื้นฐานของหลักจริยธรรมสากล (Ramadan, 2023)

ความท้าทายคือการหาจุดสมดุลระหว่างการยึดมั่นในหลักการดั้งเดิมกับการปรับตัวให้เข้ากับโลกสมัยใหม่ (Barlas, 2019) การเปิดรับแนวทางการตีความใหม่ๆ อาจถูกมองว่าเป็นการละทิ้งหลักการดั้งเดิมโดยนักวิชาการสายอนุรักษนิยม ในขณะที่เดียวกัน การยึดติดกับการตีความแบบดั้งเดิมอย่างเคร่งครัดอาจทำให้อิสลามไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของมุสลิมในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นักวิชาการเช่น Khaled Abou El Fadl ได้เตือนถึงอันตรายของการตีความคัมภีร์ที่ถูกครอบงำโดยอุดมการณ์ทางการเมืองหรือวาระซ่อนเร้น และเรียกร้องให้มี "จริยธรรมในการตีความ" ที่รักษาความซื่อสัตย์ต่อเจตนารมณ์ของคัมภีร์และเคารพความหลากหลายของการตีความที่มีเหตุผล (El Fadl, 2022)

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ

1. จุดร่วมในการตีความคัมภีร์ของทั้งสามศาสนา เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้ว พบจุดร่วมในการตีความคัมภีร์ของทั้งสามศาสนา ดังนี้

1.1 ความสมดุลระหว่างจารีตกับนวัตกรรม ทั้งสามศาสนาพยายามรักษาสมดุลระหว่างการเคารพประเพณีการตีความดั้งเดิมกับการเปิดรับแนวทางใหม่ (Ricoeur, 2016) การศึกษาของ Ford และ

Pecknold (2022) พบว่าชุมชนศาสนาทั้งพุทธ คริสต์ และอิสลามต่างเผชิญความตึงเครียดระหว่างกลุ่มอนุรักษนิยมที่ยึดมั่นในการตีความแบบดั้งเดิมกับกลุ่มปฏิรูปที่ต้องการปรับการตีความให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน ทั้งสามศาสนาต้องแสวงหาจุดสมดุลที่ยอมรับนวัตกรรมในการตีความโดยไม่ละทิ้งหลักการพื้นฐานหรือทำลายความต่อเนื่องกับประเพณีดั้งเดิม (Slote & De Vries, 2021) ตัวอย่างเช่น การพัฒนาแนวคิด "พุทธศาสนาที่มีส่วนร่วม" (Engaged Buddhism) โดย Thich Nhat Hanh การเคลื่อนไหว "ความเป็นคาทอลิกใหม่" (New Catholicism) ในคริสต์ศาสนา และแนวคิด "อิสลามสมัยใหม่" (Progressive Islam) ที่พัฒนาโดย Omid Safi ล้วนแสดงถึงความพยายามในการสร้างสมดุลระหว่างจารีตกับนวัตกรรม

1.2 การตระหนักถึงบริบททางประวัติศาสตร์ การให้ความสำคัญกับการเข้าใจบริบทประวัติศาสตร์ของข้อความในคัมภีร์ (Gadamer, 2016) กลายเป็นหลักการสำคัญในการตีความคัมภีร์ร่วมสมัยของทั้งสามศาสนา นักวิชาการศาสนาเช่น Harvey Cox, Fazlur Rahman และ David McMahan ต่างเน้นย้ำว่าคัมภีร์ทุกเล่มถูกเขียนขึ้นในบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจง การตีความคัมภีร์อย่างมีความหมายในปัจจุบันจึงต้องคำนึงถึงระยะห่างทางประวัติศาสตร์และความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างบริบทดั้งเดิมกับบริบทปัจจุบัน (Brown & Levinson, 2023) วิธีการตีความแบบประวัติศาสตร์-วิพากษ์ (Historical-Critical Method) ในคริสต์ศาสนา การศึกษาพระไตรปิฎกเชิงประวัติศาสตร์ในพุทธศาสนา และวิธีการ "อัสบับ อัล-นุซูล" (Asbab al-Nuzul) ที่ศึกษาบริบทการประทานอายะฮ์ในอิสลาม แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของบริบททางประวัติศาสตร์

1.3 การมุ่งเน้นสารัตถะเหนือรูปแบบ แนวโน้มในการตีความที่ให้ความสำคัญกับหลักการและคุณค่าหลักมากกว่าข้อปฏิบัติรายละเอียด (Armstrong, 2019) เป็นลักษณะร่วมกันในการตีความร่วมสมัยของทั้งสามศาสนา การศึกษาของ Smith และ Jackson (2022) พบว่าการตีความคัมภีร์ในศตวรรษที่ 21 มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับหลักการพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังกฎเกณฑ์มากกว่าการยึดถือตามตัวอักษรโดยไม่คำนึงถึงบริบทและเจตนารมณ์ ตัวอย่างเช่น ในพุทธศาสนา มีการเน้นหลักการพื้นฐานเช่นอหิงสาและเมตตากรณามากกว่าพิธีกรรมหรือข้อปฏิบัติเฉพาะ ในคริสต์ศาสนา มีการเน้นย้ำหลักความรักและความยุติธรรมมากกว่ากฎเกณฑ์ภายนอก และในอิสลาม แนวคิดมัคฮอซิด อัล-ชารีอะฮ์ให้ความสำคัญกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลามมากกว่าการปฏิบัติตามตัวบทอย่างเคร่งครัด (Kamali, 2021)

1.4 การตอบสนองต่อประเด็นร่วมสมัย ความพยายามในการตีความคัมภีร์เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายในโลกปัจจุบัน (Taylor, 2018) เป็นแรงผลักดันสำคัญในการพัฒนาการตีความของทั้งสามศาสนา ประเด็นร่วมสมัยเช่นวิกฤตสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสิทธิมนุษยชน ได้กลายเป็นหัวข้อสำคัญในการตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ การศึกษาของ Wilson และ Gardner (2023) แสดงให้เห็นว่านักตีความศาสนาร่วมสมัยพยายามสร้างความเชื่อมโยง

ระหว่างคำสอนโบราณกับประเด็นที่ผู้คนในยุคปัจจุบันให้ความสนใจ ตัวอย่างเช่น การตีความคำสอนเรื่องหลักอหิงสาและปฏิจสุมุปาตในพุทธศาสนาในบริบทของวิกฤตสิ่งแวดล้อม สมณสาสน์ Laudato Si' ของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสที่ตีความคำสอนคริสต์ในประเด็นสิ่งแวดล้อม และการตีความหลักคอลลีเฟอ์ในอิสลามในฐานะผู้พิทักษ์โลกและธรรมชาติ (Allen & Roberts, 2022)

2. ความแตกต่างในการตีความคัมภีร์ของทั้งสามศาสนา ในขณะเดียวกัน ก็มีความแตกต่างที่สำคัญในวิธีการตีความ ซึ่งสะท้อนประวัติศาสตร์และโครงสร้างทางศาสนาที่แตกต่างกัน

2.1 โครงสร้างอำนาจในการตีความ พุทธศาสนามีโครงสร้างที่กระจาย คริสต์ศาสนามีความแตกต่างระหว่างนิกาย และอิสลามมีทั้งรูปแบบรวมศูนย์และกระจายอำนาจ (วิรัช ธิรพันธุ์เมธี, 2561) การศึกษาของ Turner และ Fitzgerald (2021) เปรียบเทียบโครงสร้างอำนาจในการตีความของทั้งสามศาสนาและพบความแตกต่างที่สำคัญ ในพุทธศาสนา โดยเฉพาะเถรวาท ไม่มีองค์กรกลางที่มีอำนาจสูงสุดในการตีความ ทำให้มีความหลากหลายของการตีความและการปฏิบัติตามภูมิภาคและวัฒนธรรมที่ต่างกัน ในคริสต์ศาสนา มีความแตกต่างระหว่างนิกายคาทอลิกที่มีสมเด็จพระสันตะปาปาเป็นผู้นำอำนาจสูงสุดในการตีความ นิกายออร์ทอด็อกซ์ที่ให้อำนาจแก่สภาบิชอป และนิกายโปรเตสแตนต์ที่เน้นการตีความส่วนบุคคล ในอิสลาม มีทั้งโครงสร้างแบบรวมศูนย์ในชีอะฮ์ที่ให้อำนาจแก่อายาตุลลอฮ์ และโครงสร้างแบบกระจายในซุนนีที่มีนักวิชาการหลายกลุ่มและสำนักกฎหมาย (มัซฮับ) ที่แตกต่างกัน (Hefner, 2020)

2.2 ฐานะของคัมภีร์ ความเชื่อเกี่ยวกับที่มาของคัมภีร์แตกต่างกัน ส่งผลต่อวิธีการตีความ (Byrne, 2021) การศึกษาของ Griffiths และ Sharma (2023) เปรียบเทียบสถานะและบทบาทของคัมภีร์ในทั้งสามศาสนาและพบว่า ในพุทธศาสนา พระไตรปิฎกถูกมองว่าเป็นบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าที่รวบรวมโดยสาวก ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นพระวจนะของพระเจ้าโดยตรง ในคริสต์ศาสนา พระคัมภีร์ไบเบิลถูกมองว่าได้รับการดลใจจากพระเจ้า แต่มีความแตกต่างระหว่างนิกายในการตีความว่าทุกคำในพระคัมภีร์เป็นพระวจนะโดยตรงหรือไม่ ในอิสลาม คัมภีร์อัลกุรอานถูกเชื่อว่าเป็นพระวจนะของพระเจ้าโดยตรงที่ประทานแก่ศาสดามุฮัมมัด ความแตกต่างในความเชื่อเกี่ยวกับสถานะของคัมภีร์นี้ส่งผลต่อวิธีการและขอบเขตการตีความ ทำให้พุทธศาสนาอาจมีความยืดหยุ่นในการตีความมากกว่า ขณะที่อิสลามอาจมีขอบเขตที่จำกัดกว่าในการปรับเปลี่ยนการตีความ (Schmidt-Leukel, 2020)

2.3 ความยืดหยุ่นในการตีความ พุทธศาสนามีความยืดหยุ่นมากกว่า ขณะที่คริสต์ศาสนาและอิสลามมีกรอบการตีความที่เคร่งครัดกว่า (สมภาร พรหมทา, 2558) การศึกษาของ Roberts และ Khan (2022) วิเคราะห์ระดับความยืดหยุ่นในการตีความคัมภีร์ของทั้งสามศาสนาและพบว่า พุทธศาสนามีพื้นที่สำหรับการตีความส่วนบุคคลมากกว่า โดยเฉพาะในประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมพื้นฐาน คริสต์ศาสนามีความแตกต่างระหว่างนิกาย โดยนิกายโปรเตสแตนต์บางกลุ่มเปิดกว้างต่อการตีความส่วนบุคคลมากกว่านิกายคาทอลิกและออร์ทอด็อกซ์ ในอิสลาม แม้จะมีขอบเขตการตีความที่เคร่งครัดในบางประเด็น แต่หลักการอิจญ์ติฮาดก็เปิดโอกาสให้มีการใช้วิจารณญาณในประเด็นที่ไม่มี

คำตอบชัดเจนในอัลกุรอานหรือหะดีษ ความแตกต่างในระดับความยืดหยุ่นนี้ส่งผลต่อความหลากหลายของการตีความภายในแต่ละศาสนา (Williams & Ahmad, 2021)

2.4 ความสัมพันธ์กับกฎหมายและการปกครอง อิสลามมีความเชื่อมโยงระหว่างคัมภีร์กับกฎหมายมากกว่า ขณะที่พุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา (โดยเฉพาะในสังคมตะวันตก) มีการแยกระหว่างศาสนากับกฎหมาย (Asad, 2017) การวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบโดย Kymlicka และ Banting (2023) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์กับระบบกฎหมายและการปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทั้งสามศาสนา ในอิสลาม ชารีอะห์หรือกฎหมายอิสลามที่มาจากอัลกุรอานและหะดีษมีบทบาทสำคัญในหลายประเทศมุสลิม โดยเฉพาะในกฎหมายครอบครัวและมรดก ในพุทธศาสนา แม้จะมีประเทศที่ประกาศให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่กฎหมายมักไม่ได้มาจากพระไตรปิฎกโดยตรง ในคริสต์ศาสนา โดยเฉพาะในประเทศตะวันตก มีการแยกศาสนจักรออกจากอาณาจักรอย่างชัดเจน แม้ว่าหลักจริยธรรมคริสต์จะมีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายในทางอ้อม ความแตกต่างนี้ส่งผลต่อบทบาทของการตีความคัมภีร์ในสังคม โดยในอิสลาม การตีความอัลกุรอานอาจมีผลโดยตรงต่อกฎหมายและนโยบายสาธารณะ ขณะที่ในพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา การตีความคัมภีร์อาจมีอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าทางกฎหมาย (An-Na'im, 2021)

3. บทเรียนร่วมกันและโอกาสในการเรียนรู้ข้ามศาสนา จากการศึกษาเปรียบเทียบ สามารถสรุปบทเรียนร่วมกันและโอกาสในการเรียนรู้ระหว่างศาสนาได้ดังนี้

3.1 การเสวนาระหว่างศาสนา ประโยชน์ของการแลกเปลี่ยนวิธีการตีความระหว่างศาสนา (Panikkar, 2019) เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นในวงการศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ การศึกษาของ Cornille และ Clooney (2022) แสดงให้เห็นว่าการเสวนาระหว่างนักตีความจากศาสนาต่างๆ สามารถนำไปสู่การเข้าใจมุมมองใหม่ในการตีความคัมภีร์ของตนเอง ตัวอย่างเช่น แนวคิด "พหุภายิต" (Polyphony) ในการตีความ ที่เสนอโดย David Tracy ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการตีความในพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอื่นๆ องค์กรเช่น World Congress of Faiths และ Parliament of the World's Religions ได้สร้างพื้นที่สำหรับการเสวนาระหว่างนักวิชาการศาสนาต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาวิธีการตีความที่เปิดกว้างและลึกซึ้งมากขึ้น (Moyaert & Geldhof, 2021)

3.2 การรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ แนวทางในการรักษาอัตลักษณ์ทางศาสนาในบริบทโลกที่เชื่อมโยงกันมากขึ้น (Berling, 2020) เป็นความท้าทายร่วมกันของทั้งสามศาสนา การศึกษาของ Robertson และ Beyer (2023) วิเคราะห์ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และพบว่า ทั้งสามศาสนาต้องปรับการตีความให้สามารถรักษาอัตลักษณ์ทางศาสนาในบริบทที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายได้ง่ายขึ้น กระบวนการ "การแปลงเป็นท้องถิ่น" (Localization) และ "การทำให้เป็นสากล" (Universalization) ที่เกิดขึ้นพร้อมกันในทั้งสามศาสนา แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการรักษาสมดุลระหว่างการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมกับการยืนยันหลักการสากลที่ข้ามพรมแดนวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น การพัฒนาพุทธศาสนาตะวันตก การ

ปรับตัวของคริสต์ศาสนาในเอเชียและแอฟริกา และการตีความอิสลามในบริบทของสังคมยุโรปและอเมริกา (Volf & McAnnally-Linz, 2022)

3.3 การตีความเพื่อสันติภาพ ศักยภาพของการตีความคัมภีร์ในการส่งเสริมสันติภาพและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (Knitter, 2019) เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในบริบทโลกที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง การศึกษาของ Abu-Nimer และ Augsburg (2022) แสดงให้เห็นว่าการตีความคัมภีร์แบบสันติวิธีสามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและการเคารพความหลากหลาย นักวิชาการเช่น Asghar Ali Engineer (อิสลาม), Daniel Smith-Christopher (คริสต์) และ Sulak Sivaraksa (พุทธ) ได้พัฒนาการตีความคัมภีร์ที่เน้นสันติภาพ การไม่ใช้ความรุนแรง และความยุติธรรมทางสังคม โครงการเช่น Scripture Reasoning ที่นำผู้นับถือศาสนาอับราฮัมมาอ่านคัมภีร์ของกันและกัน และโครงการ Dharma-Dhamma ที่ส่งเสริมการเสวนาระหว่างประเพณีพุทธกับฮินดู แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการตีความคัมภีร์ในการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนศาสนาต่างๆ (Gopin & Little, 2023)

การตีความคัมภีร์เพื่อสันติภาพไม่ได้หมายถึงการละทิ้งอัตลักษณ์ทางศาสนาหรือการมองข้ามความแตกต่างที่แท้จริง แต่เป็นการยืนยันคุณค่าร่วมกันเช่นความเมตตา ความยุติธรรม และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ปรากฏในคำสอนของทั้งสามศาสนา การตีความในแนวทางนี้มีศักยภาพในการเปลี่ยนความขัดแย้งทางศาสนาให้เป็นการเสวนาที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางศาสนา (Appleby & Powers, 2021)

บทสรุป

การตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ในสังคมสมัยใหม่เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีพลวัต ทั้งพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และอิสลาม ต่างเผชิญกับความท้าทายร่วมกันในการทำให้คำสอนในคัมภีร์ยังคงมีความหมายและเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบัน (Armstrong, 2019)

การศึกษาเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีความแตกต่างในรายละเอียดของวิธีการตีความ แต่ทั้งสามศาสนามีแนวโน้มร่วมกันในการพัฒนาการตีความที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความท้าทายร่วมสมัย ขณะเดียวกันก็พยายามรักษาหลักการพื้นฐานและอัตลักษณ์ของศาสนาไว้ (Taylor, 2018)

ในอนาคต การตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์จะยังคงมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางของศาสนาในสังคม โดยเฉพาะในประเด็นท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ข้ามศาสนาและการเปิดกว้างต่อมุมมองที่หลากหลายจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการตีความที่มีความลึกซึ้งและสร้างสรรค์ต่อไป (Panikkar, 2019)

ท้ายที่สุดแล้ว การตีความคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่เพียงกิจกรรมทางวิชาการ แต่เป็นกระบวนการที่มีชีวิตชีวาที่สะท้อนความพยายามของมนุษย์ในการเข้าใจและประยุกต์ใช้สิ่งที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นความจริงสูงสุดให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลก ความสามารถในการตีความอย่างสร้างสรรค์และมี

ความหมายจึงเป็นกุญแจสำคัญต่อการดำรงอยู่และความเกี่ยวข้องของศาสนาในยุคปัจจุบันและอนาคต (Ricoeur, 2016; Gadamer, 2016)

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ตันประเสริฐ. (2562). *การตีความพระไตรปิฎกในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ อุตพัฒนา. (2560). *ศาสนศึกษา: มุมมองเปรียบเทียบ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2558). *พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลง*. มติชน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. พลัฒ์ม.
- พระไพศาล วิสาโล. (2559). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต: แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*. สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- วิรัช ธีรพันธุ์เมธี. (2561). *เปรียบเทียบหลักศาสนา: พุทธ คริสต์ อิสลาม*. สำนักพิมพ์ศยาม.
- สมภาร พรหมทา. (2558). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2557). *ข้ามพรมแดนศาสนา: บทสนทนาระหว่างพุทธกับคริสต์*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- Abu-Zayd, N. H. (2018). *Reformation of Islamic Thought: A Critical Historical Analysis*. Amsterdam University Press.
- Asad, T. (2017). *The Idea of an Anthropology of Islam*. Georgetown University Center for Contemporary Arab Studies.
- Armstrong, K. (2019). *The Lost Art of Scripture: Rescuing the Sacred Texts*. Knopf.
- Barlas, A. (2019). *Believing Women in Islam: Unreading Patriarchal Interpretations of the Qur'an*. University of Texas Press.
- Berling, J. A. (2020). *Understanding Other Religions: A Guide for Interreligious Education*. Orbis Books.
- Byrne, P. (2021). *Religion and the Religions*. Cambridge University Press.
- Dreyfus, G. (2018). *The Sound of Two Hands Clapping: The Education of a Tibetan Buddhist Monk*. University of California Press.
- Eagleton, T. (2019). *Culture and the Death of God*. Yale University Press.
- Eickelman, D. F., & Piscatori, J. (2016). *Muslim Politics*. Princeton University Press.
- Esack, F. (2020). *Qur'an, Liberation and Pluralism: An Islamic Perspective of Interreligious Solidarity Against Oppression*. Oneworld Publications.
- Francis, Pope. (2015). *Laudato Si': On Care for Our Common Home*. Vatican Press.

-
- Gadamer, H. G. (2016). *Truth and Method*. Bloomsbury Academic.
- Gross, R. M. (2018). *Buddhism After Patriarchy: A Feminist History, Analysis, and Reconstruction of Buddhism*. State University of New York Press.
- Harris, E. J. (2017). *Theravāda Buddhism and the British Encounter: Religious, Missionary and Colonial Experience in Nineteenth-Century Sri Lanka*. Routledge.
- Johnston, W. (2019). *Christian Mysticism Today*. Harper & Row.
- Keown, D. (2019). *Buddhist Ethics: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
- Knitter, P. F. (2019). *Without Buddha I Could Not Be a Christian*. Oneworld Publications.
- Lopez, D. S. (2020). *From Stone to Flesh: A Short History of the Buddha*. University of Chicago Press.
- McGuire, M. B. (2018). *Religion: The Social Context*. Waveland Press.
- Nasr, S. H. (2021). *The Study Quran: A New Translation and Commentary*. HarperOne.
- Panikkar, R. (2019). *The Intra-Religious Dialogue*. Paulist Press.
- Queen, C. S., & King, S. B. (Eds.). (2020). *Engaged Buddhism: Buddhist Liberation Movements in Asia*. State University of New York Press.
- Rahner, K. (2016). *Foundations of Christian Faith: An Introduction to the Idea of Christianity*. Crossroad.
- Ricoeur, P. (2016). *Hermeneutics and the Human Sciences*. Cambridge University Press.
- Soroush, A. (2020). *The Expansion of Prophetic Experience: Essays on Historicity, Contingency and Plurality in Religion*. Brill.
- Taylor, C. (2018). *A Secular Age*. Harvard University Press.
- Tracy, D. (2020). *The Analogical Imagination: Christian Theology and the Culture of Pluralism*. Crossroad.
- Wadud, A. (2018). *Qur'an and Woman: Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective*. Oxford University Press.
- Wuthnow, R. (2021). *The Restructuring of American Religion: Society and Faith Since World War II*. Princeton University Press.
- Yandell, K. E. (2019). *Philosophy of Religion: A Contemporary Introduction*. Routledge.
- Zoloth, L. (2018). *Religion and the Making of Bioethics in America*. Columbia University Press.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้เขียน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสิทธิจินดา

สถานที่ติดต่อ

วารสารสิทธิจินดา

เลขที่ 331 หมู่ที่ 7 บ้านนาซำ ตำบลนาอาน

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Sitthichinda.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 089 622 4068

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA>

ISSN XXXX-XXXX (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์โดยเริ่มดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2568 เป็นต้นมา ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์), ฉบับที่ 2 (มีนาคม - เมษายน), ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน) ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม - สิงหาคม), ฉบับที่ 5 (กันยายน - ตุลาคม), และฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน - ธันวาคม) สำหรับประเภทของบทความ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย และบทความวิชาการ รับผิดชอบบทความทั้งบทความภาษาไทยและบทความภาษาอังกฤษ และมีกระบวนการพิจารณาคุณภาพบทความตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของวารสารและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความวารสาร (Peer Review) อย่างเข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับ ทั้งนี้ วารสารไม่มีค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน โดยบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีใช้หน่วยงานเดียวกับผู้พิมพ์และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์บทความและผู้พิมพ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา

บทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง ตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือ สิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับ ทักษะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้พิมพ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สว่นประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารสิทธิจินดา ตีพิมพ์เผยแพร่บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลวิจัยที่นำเสนอผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 **ผู้เขียน (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 **สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation)** ให้ระบุสังกัดผู้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

1.4 **อีเมล** ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ *Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

1.5 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

1.6 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นตัวค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

1.7 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological

Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วย จุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.8 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.9 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี) เป็นการบอกทิศทางในการศึกษาค้นคว้า เป็นโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตัวแปร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ช่วยให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนการวิจัยและการนิพนธ์บทความ

1.10 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ (ถ้ามี) วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

1.11 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.12 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.13 ความรู้ใหม่ (New Knowledge) (ถ้ามี) นำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้

เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

1.14 ขอเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอนำการวิจัยครั้งต่อไป

1.15 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้เขียนทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

2.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ *Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

2.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

2.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับการนำไปใช้เป็นการค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

2.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้อง ที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกใน

เนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ต้นด้วย จุลภาค (.) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al./(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

2.8 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับ เป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา เสนอผลการศึกษาที่ตรงประเด็นตามลำดับชั้นของการศึกษา ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม มีนำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

2.9 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หากมีข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษา

2.10 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารสิทธิจินดาต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA> ตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนดเป็นไฟล์เวิร์ด (Word file) เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยให้ใช้ไฟล์ดาวนโหลดจากรูปแบบบทความ (Article Format) ที่วารสารกำหนดเท่านั้น

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาบทความในทุกส่วนจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เท่านั้น

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Niramit AS พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ เป็นส่วนของรายละเอียดตามที่วารสารกำหนดเพื่อความชัดเจนของการศึกษา และอ้างอิงสำหรับผู้สนใจ

1.5 ชื่อเรื่อง ทั้งชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้เขียนทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 1 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ชื่อผู้เขียนแต่ละคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตำแหน่งชิดขอบด้านขวากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 ลังกัตผู้เขียนและผู้เขียนหลัก ให้เขียนไว้ด้านใต้ชื่อผู้เขียน ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนต้องระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ ด้วย รวมถึงระบุผู้เขียนหลัก (Corresponding Author) มีเครื่องหมาย * กำกับไว้บนนามสกุลผู้เขียน เพื่อระบุอีเมลสำหรับติดต่อประสานงาน ตำแหน่งชิดขอบขวากระดาษโดยระบุใต้ชื่อผู้เขียน

1.8 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.9 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าทั้งสองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.10 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นตัวคั่น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.11 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.12 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง (กรณีที่เกิด อยู่ในดุลยพินิจของบรรณาธิการ เป็นกรณีๆไป)

1.14 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยเป็นการอ้างอิง แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทย และหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al./ (Year of Publication) หรือ (Author/et al./Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือ แผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
Corresponding Author	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ได้รูปภาพ/แผนภูมิ) รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ หากการอ้างอิงเอกสารเป็น ภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์ต้นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 1 คน ให้ใส่ชื่อผู้นิพนธ์ให้ครบทุกคน โดยต้นด้วยจุลภาค (,) ระหว่างผู้นิพนธ์ แล้วตามด้วยคำว่า “และ” ในภาษาไทย หรือตามด้วยคำว่า “&” ในภาษาอังกฤษ ก่อนผู้นิพนธ์คนสุดท้าย โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อ เอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการ อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสต์ศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ

3.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

1) ผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./ (Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2560). *การเมืองการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ*. บริหารศาสตร์.
Mertens, D. M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). Sage.

2) ผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ/สกุล./และชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./ & Surname./Name./ (Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, และ เสกสรรค์ สนวา. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. สำนักพิมพ์
สถาบันวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.

ไพบรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา, และ ชูจิต ตริรัตน์พันธ์. (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลง
มือทำ*. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). [http://resource.tcdc.or.th/
ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf](http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf)

Svendsen, S., & Løber, L. (2020). *The big picture/Academic writing: The one hour guide* (3rd
digital ed.). Hans Reitzel Forlag. [https://hansreitzel.dk/
soeg/the-big-picture-\(i-bog\)-i-bog-53615-9788741280615](https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-(i-bog)-i-bog-53615-9788741280615)

3) ผู้แต่ง 3 คน

ชื่อ/สกุล./ชื่อ/สกุล./และชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname./Name /, Surname./Name./ & Surname./Name./ (Year of Publication)./Title/(Edition)./
Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทรัพย์สิน, และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2564). *รัฐศาสตร์ แนวคิดพื้นฐานสู่การ
ปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. โฟร์เพซ.

Ary, D., Jacobs, L. C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A. (2018). *Introduction to research in
education*. Cengage Learning.

3.1.2 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./https://doi.org/เลข DOI

Surname./Name./ (Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./https://doi.org/DOI number

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2nd ed.).

American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000168-000>

3.2 วารสาร**1) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI**

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า.

Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number.

ตัวอย่าง

ณัฐวดี บุญครอง, อธิมาทร เพิ่มพูน, และวันชัย สุขตาม. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 27-40.

Chawla, L. (1994). Editor's note. *Children's Environment*, 2(11), 3. Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38-48. <http://ojs.lib.swinedu.au/index.php/ejap>

2) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./<https://doi.org/>เลข DOI

Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number./<https://doi.org/>DOI number

ตัวอย่าง

ปรเมษฐ์ สีจันทา, วีรพงษ์ นิทะรัมย์, และ อลิสา สุวรรณัง. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 45-56.

<https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.4>

Herbst-Damm, K. L., & Kulik, J. A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology*, 24, 225-229.

<https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3.3 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล./(ปี./วันที่/เดือน). ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า./(URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./(Year./Date/Month). Column name./Newspaper name./Page number./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวิธวาไรตี้: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อมยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติ ใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวิธ*, 4. http://lib.edu.chula.ac.th/fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*.
<https://www.nytimes.com>

3.4 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

1) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.
Surname./Name./(Year published)./Thesis title/[Unpublished doctoral dissertation or Unpublished master's thesis]./University name.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนุญ รุ่งเรือง. (2561). บทบาทที่เหมาะสมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Jung, M. S. (2014). *A structural equation model on core competence of nursing students* [Unpublished doctoral dissertation]. Choong-Ang University.

2) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต./ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL
Surname./Name./(Year published)./Thesis title/[Doctoral dissertation or Master's thesis./University name]./Website name./URL

ตัวอย่าง

วรารณณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

Ata, A. (2015). *Factor effecting teacher–child communication skill & self–efficacy beliefs: An investigation on preschool teachers* [Master’s thesis, Middle East Technical University]. Middle East Technical University Library.
<http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619101/index.pdf>

3.5 รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี Proceedings

ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)./ฐานข้อมูล./<https://doi.org/เลข DOI> (ถ้ามี) หรือ (URL) (ถ้ามี)
 Surname./Name./(Year)./Article title./In/Editor's name/(Editor)./Conference topic title./Conference name/(Page number)./Database./<https://doi.org/DOI number> (if any) or (URL) (if any)

ตัวอย่าง

ภัทรภรณ์ แก้วกุล, ณัฐปภัทร์ ฉลาดมาก, และ อภิชากร ดวงแขเพ็ญศิริกุล. (2563). รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาหารประเพณีประออกเปรี๊ยะแค บ้านจารย์อำเภอลำปาง จังหวัดสุรินทร์. ใน จิรายุ ทรัพย์สิน (บ.ก.), *New Normal New Life : กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อสืบสานอัตลักษณ์สร้างสรรค์ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชา*. การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 3 (น. 815–524). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi–touch surface using multiple cameras. In J. Blanc–Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97–108). Springer–Verlag. [https://doi.org/ 10.1007/978-3-540-74607-2_9](https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9)

3.6 รายงาน

1) รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)
 Agency name./ (Year published)./Title./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. 21 เซ็นจูรี่.
[https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_re port_2561.pdf](https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_report_2561.pdf)

National Cancer Institute. (2019). *Taking time: Support for people with cancer* (NIH Publication No. 18–2059). U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health.
[https://www.cancer.gov/publications/ patient-education/takingtime.pdf](https://www.cancer.gov/publications/patient-education/takingtime.pdf)

2) รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่) /ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./ (Year published) ./Title./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สุมาลี ตั้งคณานุรักษ์, อรทัย วิมลโนธ, และ เกรียงไกร นะจร. (2559). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). *A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through third grade.* Vanderbilt University, Peabody Research Institute.

3.7 เว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./ (ปี./วัน/เดือนที่เผยแพร่) ./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

Surname./Name./ (Year./Day/Month published) ./Article title./Website name./URL

ตัวอย่าง

เอมอัชมา วัฒนบูรานนท์. (2554, 27 เมษายน). *การจัดการเรียนรู้อิสระศึกษา.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulapedia). <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=การจัดการเรียนรู้อิสระศึกษา>

Centers for Disease Control and Prevention. (2018, August 22). *Preventing HPV associated cancers.* https://www.cdc.gov/cancer/hpv/basic_info/prevention.htm

3.8 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./ (ปี./วัน/เดือน) ./ราชกิจจานุเบกษา./ เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./ หน้า/เลขหน้า.

Legal name./ (Year./Day/Month) ./Government Gazette./Volume/Volume number/Section/Section number./Page/Page number.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1-18.

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ).* เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24-31.

หมายเหตุ : ที่มาของรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
(สิงหาคม 2564). การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American
Psychological Association” (7th Edition). Thaijo. [https://so02.tci
thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738](https://so02.tci.thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738)

เทมเพลต สำหรับบทความวิจัย

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ [ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

[ดับเบิลคลิกเพื่อเพิ่มกรอบรูปภาพ]

รูปที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ผลการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo
DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo	DisplayText cannot span mo

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

สรุปและอภิปรายผล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เทมเพลต สำหรับบทความวิชาการ

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ [ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่1ปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะกล่าวถึง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่2วิเคราะห์ข้อมูล/การโต้แย้งข้อเท็จจริง/การถกเถียง/การใช้เหตุผล/ใช้หลักฐานข้ออ้าง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

DisplayText cannot span more	DisplayText cannot span more	DisplayText cannot span more
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่3เสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทสรุป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

แบบฟอร์มการส่งบทความ

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

วารสารสิทธิจินดา

(กรุณาส่งมาพร้อมกับบทความ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

หน่วยงาน.....คณะ.....

ขอส่งบทความ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

ประเภท บทความวิจัย (Research Paper) บทความวิชาการ (Academic Paper)

ชื่อบทความ (ภาษาไทย)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

Keywords (ภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่ติดต่อ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร..... E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงพิมพ์ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าได้รับทราบและยอมรับข้อกำหนดและ
นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์บทความของวารสารสิทธิจินดาแล้ว

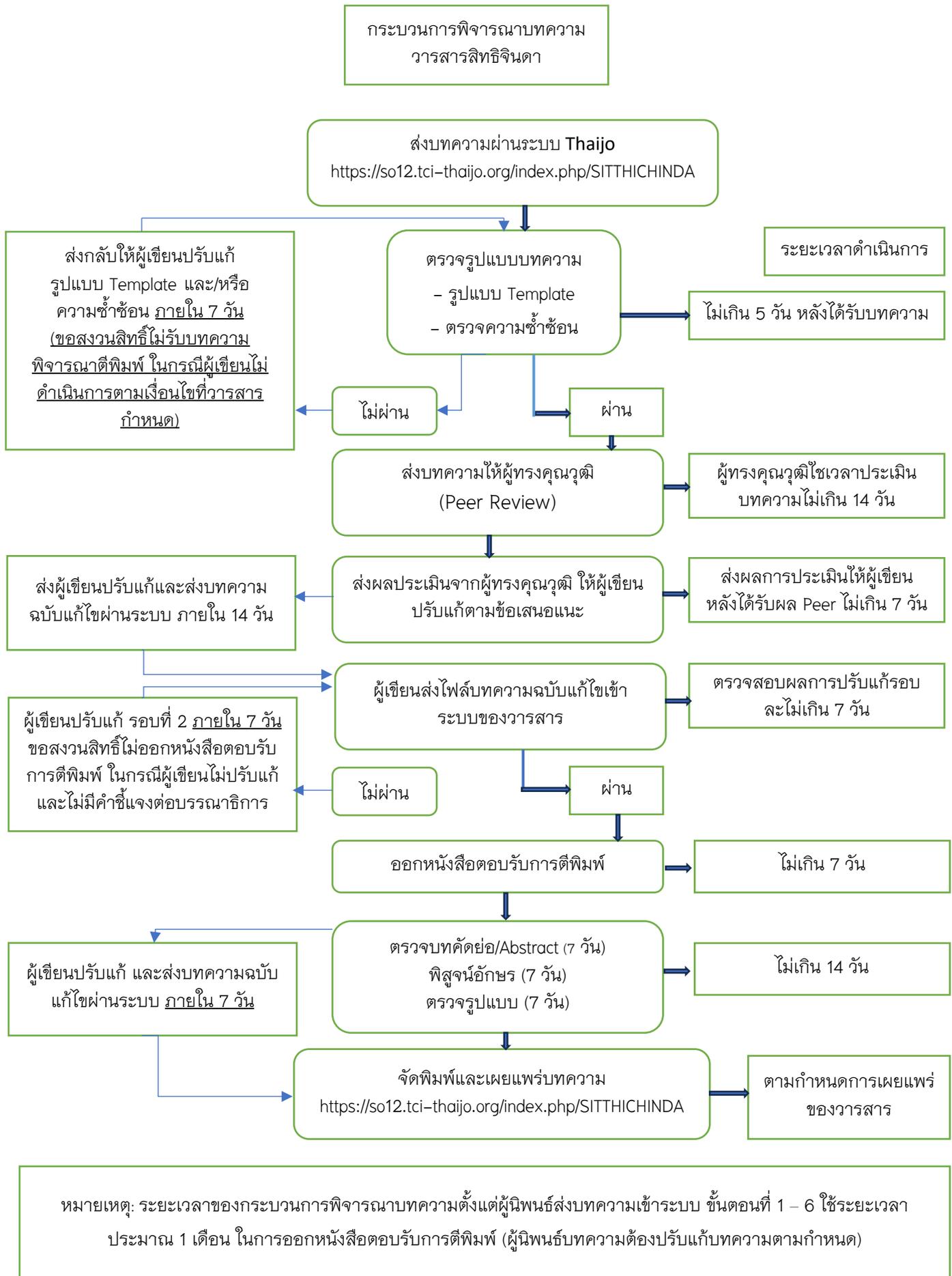
โปรดระบุ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงนาม.....

(.....)

ขั้นตอนการทำงานของวารสาร

กระบวนการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสิทธิจินดา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ส่งบทความผ่านระบบ Thaijo <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/SITTHICHINDA>

2. การตรวจสอบรูปแบบบทความเบื้องต้นโดยกองบรรณาธิการ (1 สัปดาห์):

บทความที่ถูกส่งเข้ามาจะได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์โดยกองบรรณาธิการ ดังนี้

- รูปแบบการจัดหน้า
- การใช้ภาษา
- การคัดลอกเลียนแบบ (ไม่เกินร้อยละ 25)
- ความเพียงพอและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง
- รูปแบบการเขียนอ้างอิง
- ความซ้ำซ้อน

หากบทความดังกล่าวมีรูปแบบไม่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนด หรือมีอัตราการซ้ำซ้อนสูงกว่าที่วารสารฯ กำหนด กองบรรณาธิการจะไม่รับบทความดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาซึ่งจะแจ้งผู้ประพันธ์ให้รับทราบต่อไป

3. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน (Peer Review) พิจารณาความถูกต้อง-เหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ผ่านการพิจารณาขั้นที่ 1 แล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2-3 ท่าน เพื่อพิจารณาบทความดังกล่าวในรูปแบบ Double-Blind ก่อนดำเนินการทบทวนและจัดส่งบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป โดยระดับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจะประกอบด้วย

3.1 สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Accept)

3.2 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขเล็กน้อย (Accept with minor revision)

3.3 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขอย่างมาก (Accept with major revision)

3.4 ไม่สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Reject)

4. ส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ (1-2 สัปดาห์):

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิครบถ้วนแล้ว จะดำเนินการพิจารณาและสรุปผลอีกครั้ง โดยบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องได้รับผลเป็น Accept หรือ Accept with minor revision ส่วนบทความที่ได้รับผลเป็น Accept with major revision บรรณาธิการจะเป็นผู้

พิจารณาชี้ขาด และบทความที่ได้รับผลเป็น Reject จะไม่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ
จินดาสัทธ์ โดยจะส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ส่งผลการประเมินให้ผู้เขียนหลังได้รับผล Peer ไม่เกิน 7 วัน

4.2 ส่งผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบ ภายใน 14 วัน

5. ผู้เขียนส่งไฟล์บทความฉบับแก้ไขเข้าระบบของวารสาร (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนดำเนินการปรับแก้ตาม
คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกองบรรณาธิการ (ถ้ามี) โดยผู้เขียนต้อง
ดำเนินการแก้ไขให้ครบถ้วน และชี้แจงการปรับแก้ แล้วส่งบทความที่ปรับแก้แล้ว และเอกสารชี้แจงการ
ปรับแก้กลับมายังกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด การพิจารณาบทความฉบับปรับแก้ ดังนี้

5.1 ตรวจสอบผลการปรับแก้รอบละไม่เกิน ไม่เกิน 7 วัน

5.2 ผู้เขียนปรับแก้ รอบที่ 2 ภายใน 7 วันขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ ใน
กรณีผู้เขียนไม่ปรับแก้และไม่ชี้แจงต่อบรรณาธิการ

6. ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ปรับแก้แล้ว จะดำเนินการพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง
หากบทความดังกล่าวได้รับการแก้ไขครบถ้วน จะรับรองการตีพิมพ์ และนำเข้าสู่กระบวนการจัด
อาร์ตเวิร์คต่อไป ใช้เวลาดำเนินการไม่เกิน 7 วัน

7. ตรวจสอบคัดย่อ/Abstract (1-2 สัปดาห์)

ก่อนดำเนินการจัดรูปเล่มเพื่อทำการเผยแพร่กองบรรณาธิการจะดำเนินการตรวจสอบ
บทคัดย่อ พิสูจน์อักษรและตรวจรูปแบบ ไม่เกิน 7 วัน และผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไข
ผ่านระบบฯ ภายใน 7 วัน

8. จัดพิมพ์และเผยแพร่บทความ

เมื่อบทความผ่านกระบวนการทั้งหมดที่วารสารกำหนดจะดำเนินการเผยแพร่ตามกระบวนการ
ของแต่ละฉบับผ่านวารสารสิทธิจินดา